

subotički dvotjednik

Godina II. • Broj 24 • 3. lipnja • Cijena 1 dinar

Subotičanima predloženo kako se (ne)živi u Sarajevu

ŽIVOT NA PAZARU

U organizaciji Općinskog odbora RDSV-25. svibnja održana je tribina „Sarajevo 95.“ na kojoj su govorili članovi pokreta „Živjeti u Sarajevu“, koji su u ovom gradu bili ređinom travnja, kada su na poziv Srpskog radanskog vijeća iz Sarajeva sudjelovali na njihovoj drugoj Skupštini. Tako je, istina, maom broju Subotičana (oko 50 prisutnih) ružena mogućnost, da svjedočenjem ovih irabrih ljudi saznaju dio strahota o gradu i

– Na strahu se zasniva niz zlih stvari koje se prećutkuju, a o stradnju Sarajeva se na sme ćutati. Sarajevo nije samo najveći kazamat, nego i najveća psihološka laboratorija, u kojoj se ogleda koliko ljudi mogu da izdrže. A govoriti o Sarajevu znači govoriti o nama samima, jer ako ne prevladamo strah i ćutimo, nismo spremni ni odbraniti tako nešto ako se nama bude dešavalo – rekao je g. Popov.

Nadovezujući se na predćasnika g. Milan

Foto: Z. Jovanov

ljudima, koji više od tisuću dana žive u opsadi, u svojevrsnom konc-logoru, kako ga je jedan od sudionika nazvao.

Zahvaljujući ljudima koji su se odazvali na ova potresna svjedočenja, predsjednik OO RDSV, i domaćin g. Blaško Kopilović, je rekao da će govoriti ljudi koji su se od samoga početka krvave jugoslavenske krize opredijelili za prave i istinske vrijednosti. Prvi koji se obratio Aleksandar Popov, inače predsjednik IO RDSV, govorio je o ljudskom strahu, koji u određenom trenutku može biti osnov za prihvatanje sveg zla koja vlast može učiniti.

Životić, filozof i potpredsjednik Beogradskog kruga, rekao je da je Sarajevo simbol nećega što se i nama dešava, jer će posljedice ovoga snositi i naša djeca.

– Na nama je da ozbiljno promislamo o tome šta je dovelo do toga, da bi uopšte mogli osmisliti neki nov i bolji početak. Ovo što se sada dešava je posrnuće morala, humaniteta. Mi se borimo samo za ono što se zove ljudskost.

(nastavak na str. 2)

Subotica svijetu, svijet Subotici

United games international

Ne optužujemo!

Ali mi ipak hoćemo svijet, gdje mladost neće biti privilegija mladih, ogranićena godinama u kojoj smo tek nećija briga.

Mi želimo i tražimo svijet, gdje će mladost biti način života.

Sanjamo o ćovjećanstvu, koje će na koncu XX. stoljeća prepoznati sebe u Antigoninim rijećima:

„Ne zbog mržnje već zbog ljubavi rođena.“

Musical djećijeg pokreta za mir održat će se u Subotici sa početkom u 20 sati u Sinagogi pod nazivom PEACE CHILD MUSICAL

Ova manifestacija je pod pokroviteljstvom predsjednika SR Jugoslavije Zorana Lilića.

Drugi kanal RTS-a ovu manifestaciju izravno će prenositi od 19,45 sati.

Kul

Radost igre

Dragi glumci, dobri naši prijatelji. Ja sam Željka i došla sam da vas pozdravim u ime svih mojih prijatelja i prijateljica, u ime sve dece Subotice.

Mi se mnogo radujemo što ćemo gledati nove predstave i baš je lepo kad možemo da vidimo svaki dan novu predstavu, novu lepu priću.

Mnogo vam hvala što ste nam došli na festival i što ćemo se skupa radovati.

Zahvalni su vam i naši roditelji, naši učitelj i ceo grad.

Rijeći Željke Salopek, izgovorene u ime dece Subotice na otvorenju Drugog međunarodnog festivala kazališta za djecu.

Život na pazaru

Ono što ga je posebno dojmilo prilikom boravka u Sarajevu je to što su Sarajlije uspjeli sačuvati duh ljudske solidarnosti, koji je propao kada je u pitanju svijet i mi, a razlog tome g. Životić vidi u tome što je ljude nevolja zbližila. Iako su mjesecima živjeli na 150 grama hrane, iako je na Sarajevo palo preko 3,5 milijuna različitih granata (neki cinični matematičar izračunao je da je to 17 granata „po glavi stanovnika“), nema ni jedne obitelji u kojoj netko nije stradao, niti ima stana ili kuće koja nije oštećena... Sarajlije, ipak, nikada nisu pripisali kolektivnu krivicu srpskom narodu, nego su to za njih „četnici“.

– Rat je izazvan ideologijom fašizma koji je mogao da uspe na ljudskom strahu, ali moramo pronaći snagu da njega prevladamo, da se to i nama ne dogodi – završio je g. Životić.

– Ja sam bio u grupi od 38 „izdajnika“ koji su bili u Sarajevu. Mi s ponosom kažemo da smo izdajnici, ali s time, da smo izdajnici srpskog fašizma – započeo je svo-

Miladin Životić je, pojašnjavjući uzroke rata, između ostalog rekao: Išli smo u Sarajevo da vidimo jedan grad koji je doživeo tragediju. Ključnu ulogu u ovoj tragediji je imala srpska nacionalistička inteligencija koja je tražila prekranje granica!

je izlaganje Aleksandrdar Čotrić, zastupnik u republičkom parlamentu i član SPO. Opisujući prilike u kojima građani Sarajeva žive, g. Čotrić je dao presjek cijena prehrambenih artikala u vrijeme najveće blokade ovoga grada: 1kg šećera = 60 DEM, 1l ulja = 50 DEM, 1 pakla cigara = 10 DEM... Da bi preživjeli jeli su travu, koru s drveta i lišće. Iako je jednog dana palo više od 30.000 tisuća granata, Sarajlije nisu nasjeli na nacionalnu podjelu, nego su mu se suprostavili svojim multikonfesionalizmom. – U tri godine rata sklopljeno je 20% mešovitih brakova. To dovoljno govori da će Bosne biti. Mada je Sarajevo uništen grad, Sarajlije to sigurno nisu – završio je g. Čotrić.

Dječji liječnik iz Beograd, Dragoslav Pavlović motiv svog odlaska obrazložio je riječima da na kraju XX. stoljeća trebamo pružiti ruku čak i neprijatelju:

Servis bele tehnike **FREON** ❄️ ❄️ ❄️
024 52 918
Gabić Grgo
Nikola Kufundića 10
stan Paziraka 11 (22 453)
Subotica

– (...) Ali mi nismo išli kod neprijatelja, nego kod bosanskog naroda, koji je ostao u Bosni, gde se bori za goli opstanak. Rat je besmislen i uzrok mu je fašizam. Moramo stati u odbranu ljudskog dostojanstva i iz ljudskih razloga smo išli.

Za ljude u Sarajevu nacionalnost nije prvo pitanje nego pitanje

pukog preživljavanja. Jer prisustvo smrti ih je natjeralo da druge stvari stave u prvi plan. Tek kad prestanu padati granate ljudi se upuštaju u politiziranje. Na taj je način započeo priču o gradu, u kome vlada nevjerovatna kombinacija užasa i ljepote, besmisla i smisla, **Rade Radovanović**, novinar i potpredsjednik UGS „Nezavisnost“ posljednji je govorio. Ljudi iz Sarajeva svojim su rodacima ili prijateljima poslali preko 1.100 pisama, poruka i pozdrava, ali oni koji su ih primali, barem po iskustvu Radovanovića, vrlo su stidljivo i uz stanovitu nelogodu primali. Jedan detalj je posebno istaknuo vezan za nevjerovatnu činjenicu:

– Opisujući stanje duha i neobično vedro raspoloženje, jedna mi je poznanica rekla da je to zbog toga što oni nemaju luksuz za život lošeg raspoloženja.

On je iskoristio priliku da prozove imenom i prezimenom neke lokalne političke djelatnike: „Ima li Ana Prčić savesti dok mirno gleda svu decu izbeglu iz zapadne Slavonije, za čiju situaciju je odgovorna njena partija, jer ih je ona dovela do toga. Mora u Subotici biti neki Srbin koji će se javno zalagati da se ravnopravno koristi u javnoj upotrebi i mađarski i hrvatski jezik, da moraju postojati dvojezične škole, da se vodi postupak u sudu na jeziku koji stranaka razume.“

Jedan od prisutnih, koji se predstavio kao izbjeglica iz Sarajeva, pokušao je njihove dojmove ocijeniti kao subjektivne, a kao glavni uzrok rata naveo je „narušavanje multikonfesionalnosti od strane muslimanskog vodstva“, što sudionici nisu prihvatili.

Miladin Životić ja na kraju naveo jedinu poruku koji je ovaj skup trebao imati:

– Samo varvari misle da se dalje ne može zajedno živeti. A mi, ili ćemo zajednički živeti ili nas neće biti..

Tomislav Žigmanov

„Peace Child” u „Žigu”

Zrno po zrno...

Najkraće što bi se o drugoj tribini našega lista, održanoj 23. svibnja u „Bunjevačkom kolu”, moglo reći jest: posjet slab, kvaliteta odlična.

Sedmero srednješkolaca, sudionika musicala što će se pod nazivom „Peace Child” održati 10. lipnja u Sinagogi, govorili su o detaljima vezanim za ovu manifestaciju. Ideja za nastanak musicala, prema riječima **gnés Kern**, nastala je prošle godine prigodom boravka Subotičana u Mađarskoj, a na osnovu svjetski poznatih musicala i rock-opera poput „Kose” ili „Zöldhajú lány” (Zelenokosa), nadovezala se **Ivana Amburuš**. Nakon uvodnih riječi gosti su govorili o problemima današnje mladeži.

Središnjicu ovog pitanja dotakla je **Vesna Ivanković** riječima da mladi danas, baš kao i njihovi uzori – stariji, žive stihijski, bez ideja i vjere što je dovelo do potpunog rasula.

Rasprava koja je uslijedila između dvadesetak prisutnih i naših gostiju odvijala se u već poznatom pravcu, prisutnom u gotovo svakom domu: jaz između generacija. Naši posjetitelji „razumijevajući” mlade evocirali su uspomene iz svoje mladosti, ideale vezane za njih, te osnovne principe ljudskosti. Sve u stilu „i nama je bilo teško, ali...”. Za svaku je pohvalu strpljivost i kućni odgoj naših gostiju, te razina zrelosti koju su u diskusiji pokazali. I pored obeshrabrujućeg položaja mladih klicu vjere zadržali su **Eleonora Fejes** i **Vladimir Antić** riječima da samo suživotom možemo doći do mira i to djelujući prvo u najbližem okruženju po sistemu „zrno po zrno...”. Organizacija „United Games” usmjerena je upravo prema tom cilju.

Na kraju, spomenimo i imena **Adrijane Vojnić Hajduk** i **Jasne Bašić** kao sudionice tribine koju je uspješno vodio naš novinar **Tomislav Žigmanov**.

(z. r.)

AUROMETAL

Žig broj 24

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:
Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko

Romić, Ivan Rudinski, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus”, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig” izlazi svake druge subote

Urednici „Naše borbe” u Subotici List osuđen na smrt

„Naša borba” je jedini list čiji novinari uživo razgovaraju sa svojim čitateljima. Nakon nekoliko gradova u užoj Srbiji, ova je „karavana” posjetila i subotičke čitatelje u utorak, 30 svibnja u svečanoj dvorani Otvorenog sveučilišta. **Dušan Mijić**, osnivač lista, **Grujica Spasović**, zamjenik glavnog i odgovornog urednika, **Božidar Andrejić**, urednik unutrašnje politike, **Miša Brkić**, urednik ekonomske rubrike i **Duško Bogdanović**, urednik novosadske strane, pred pedesetak najvjernijih poštivalaca i čitatelja ovog nezavisnog političkog dnevnika govorili su o problemima u kojima se list nalazi, o istrajavanju na načelima objektivnog i profesionalnog novinarstva, o državnom linču protiv nje...

Goste je na početku predstavila subotička dopisnica gđica **Ljiljana Gogić**. Subotica je zanimljiva za „Našu borbu” prije svega zbog činjenice da je ona s preko 500 prodatih primjeraka drugi grad u Vojvodini (iza Novog Sada), u kojem list najviše čita naveo je osnivač Mijić na početku obraćanja, te pozdravio gradonačelnika **Józsefa Kaszu**, dodavši da je on prvi gradonačelnik koji je do sada posjetio njihovu tribinu. Objasnjavajući uređivačku politiku lista, Grujica Spasović je rekao da „Naša borba” hoće biti liberalna, građanska, otvorena i europska novina, a na liniji „4 a” – antifašizma, antimilitarizma, antišovinizma i antiklerikalizma. U daljnjem izlaganju on je govorio o nemogućim uvjetima u kojima list danas radi. Nakon što je gotovo cijela redakcija protjerana iz vlastitih prostorija, kojoj su time oduzeta sva potrebna pomagla (telefoni, pisali strojevi, računala...) – ne prodaju ga najveće distributivne kuće – ovaj se list našao u nevidenim uvjetima rada. „**Mi smo list koji je osuđen na smrt. Mi smo dobili dozvolu da radimo i ništa više. Naš slučaj predstavlja najveći šamar koji je ikada neka vlast dala nekim novinama u svetu**”, završio je g. Grujović.

Duško Bogdanović, govoreći o novosadskoj strani, je rekao da je ona pokušaj za pravljenje neke vrste regionalnog podliska koji treba biti osnova u perspektivi za stvaranje podlistaka i za druge regionalne centre, a time i Subotice.

Urednik unutrašnje politike g. Andrejić je govorio o povijesti borbe novinara „Naše borbe” od VIII. sjednice do danas, koju je redakcija uspjela preživjeti. A danas, ako i ima primjedbi kako ona izgleda, to prije svega proizilazi iz uvjeta u kojima radi.

Na kraju je Miša Brkić govorio o načinu pisanja o gospodarskoj problematici, rekavši da osnovna stajališta s kojih se ocjenjuje stanje u gospodarstvu su privatna svojina, tržišni uvjeti poslovanja, privatno poduzetništvo i sloboda. S takvih polaznih stajališta normalno je da učinjeno na ovome polju nije dostatno. **Sva nastojanja oko rekonstrukcije monetarnog sistema urodila su određenim plodovima, ali je to vrlo malo, čime mi nismo zadovoljni**” zaključio je g. Brkić. (t. ž.)

U povodu ostavke glavnog urednika tjednika „DANI” NIJE OSJETIO PROMJENU VJETRA

Kao što meteorolog mora razlikovati vjetrove, tako i glavni urednik jednog politički angažiranog tiska mora u svako doba znati kamo puše vjetar. Tko god ne primjeti da se zvanična politika mijenja, koju je on vrijedno podržavao, a često i prekovremeno gurao, ne treba se čuditi što mora napustiti uredničku fotelju. To je ovih dana na svom primjeru osjetio glavni urednik tjednika „DANI”. Skupština i Upravni odbor NIP „Subotički Dani” na svom posljednjem sastanku dali su punu podršku uređivačkoj koncepciji lista uz stanovite primjedbe i sugestije. Istodobno su usvojeni razlozi za podnošenje ostavke Mirosljuba S. Vučinića, glavnog i odgovornog urednika ovog tjednika i v.d. direktora NIP-a.

Njegova karijera najviše je bila vezana za tjednik „Subotičke novine”, gdje se u uredništvu jedno vrijeme, prema kazivanjima njegovih kolega, isticao zalaganjem za hrvatsku naciju. Međutim, kasnije je pristupio unosnijem poslu, zalaganjem za prava načeg državotvornog naroda koji je do sada patio od nevidenog genocida.

Između perioda provedenog u „Subotičkim novinama” do dolaska na funkciju glavnog urednika tjednika „Dani” imao je unosan posao urednika u Društvenoj organizaciji „Monografija Subotice”, (predsjednik im je bio dr. Radoman Božović), a koja nikad nije uspjela uobličiti monografiju grada, nego se bavila tiskom drugih izdanja koja donose dobit uredniku i njegovim izabranim suradnicima. Vjerojatno ne trebamo žaliti što Vučinić nije uspio uraditi navedenu monografiju, jer je u međuvremenu počeo širiti neke nove poglede na svijet koji nas okružuje, a koji nas vraćaju bez ozbiljnijih povijesnih temelja u neka druga vremena.

Usput je imao i avanturu sa Savezom komunista – Pokret za Jugoslaviju, gdje je

postao tajnikom, te bio glasnogovornikom nekih boljševističko-nacionalističkih ideja. Jedan od razloga što je prihvatio da bude glavni urednik ovog tjednika bilo je nezadovoljstvo načinom pisanja subotičkih novinara, mada se on javno hvalio da je izveo njihove dvije generacije. Pitanje je samo do koga je greška – do učitelja ili njegovih puplana koji su mu se oteli? Odlaskom u tjednik „Dani” navodno je zamrznuo svoje članstvo u SK-PJ, od čega smo svi mi – a i on – imali dvostruke koristi. Prestao je s direktnim javnim angažiranjem na nebuloznim konferencijama za tisak SK-PJ-a, a s druge pak strane on, kao glavni urednik SPS-ovog lista, udaljio se od novopečenih komunista, čiji je predsjednik počeo širiti tvrdnje da sukob izvan granica Srbije i Crne Gore nije ništa drugo no imperijalistički rat s ciljem zauzimanja teritorija, i nije istina da su Srbi u nekadašnjoj Jugoslaviji bili ugroženi! Ovo naime nije sukladno uređivačkoj politici lista pod patronatom SPS-a.

Ali, Sic transit gloria mundi (ništa nije vječno) i desile su se dvije krupnije stvari. Najznačajniji sponzor, načelnik okruga, Dragan Božinović je morao dati ostavku i onda se već moglo pretpostaviti, da su Vučiniću odbrojani DANI! U međuvremenu došlo je do promjene zvanične politike, što je Vučinić ili ignorirao ili samo nije primjetio da se priča mijenja i da je Veliki Vodja postao mirotvorac. Tjednik „Dani” i dalje je udarao u tam-tam, što se ne uklapa u pjesmu koju pjeva zbor socijalista. Demokracija je lijepa stvar, ali vrijedi partijska disciplina! Vučinić je otišao u mirovinu, ali nismo sigurni da će se i pomiriti sa svojom sudbom, pa je moguće da će praviti nove udruge s kojekakvim sokolovima.

Na to nas je već od ranije navikao.

István Valihora

Općina Subotica na dva sajma Pored izlaganja i povezivanje

Na proteklom „Jadranskom sajmu” održanom u Budvi, subotički štand za ekologiju je, kako je rekao **Imre Kern**, predsjednik IO, na uobičajenom briefingu kod gradonačelnika 29. svibnja, bio najopremljeniji i najkvalitetnije aranžiran. Za vrijeme boravka na sajmu subotički su predstavnici iskoristili priliku da uspostave kontakte s rukovodstvom budvanskog sajma, te upute poziv skupini crnogorskih poduzetnika za sudjelovanje na subotičkom sajmu „Business '95”. Razgovarajući s gradonačelnikom Budve dogovoren je susret dvaju gradonačelnika, te početku suradnju dvaju gradova. Budva je osobito zainteresirana za suradnju na polju kulture, jer kao, prije svega, turistički grad mora za vrijeme turističke sezone ponuditi određene kulturne sadržaje, a Subotica, u kojoj je kulturni rad bogat, time dobija mogućnost prezentacije svoje baštine. Na budvanskom sajmu g. Kern je razgovarao i s **Jordanom Aleksićem**, ministrom ekologije Republike Srbije, koji je tom prigodom pohvalno ocijenio nastojanja subotičke lokalne samouprave glede očuvanja životnog okoliša i obećao da će posjetiti Suboticu tijekom obilježavanja Dana ekologije početkom lipnja.

Na beogradskom Sajmu male privrede Suboticu će predstavljati osam najuspješnijih poduzetnika, dodao je g. Kern. Subotički poduzetnici i predstavnici lokalne samouprave ponudit će rukovodstvu beogradskog Sajma uspostavu suradnja s istim segedinskim sajmom. „Ovim će se posredovanjem Subotičanima pružiti prilika da poduzetnici iz Srbije mogu sudjelovati na ovom međunarodnom sajmu” – rekao je Kern. (t. ž.)

Izaslanstvo Ukrajine u Subotici Dogovori o suradnji

Petočlana delegacija Vrhovnog sovjeta Ukrajine, koju je predvodio **Vladimir Aleksenko Kirilovič**, zamjenik predsjednika Saborskog odbora za poljoprivredu, te **Valerij Čerevanov Pavlovič**, pomoćnik prvog zamjenika predsjednika Vlade, **Valerij Hristenko Ivanovič**, zamjenik predsjednika Gospodarske komore, **Pjotr Beljig Fedorovič**, zamjenik predsjednika ukrajinskog Savjeta za vinogradarstvo i vino, i **Vasilije Tiškevič Petrovič**, zamjenik predsjednika saborskog Odbora za kemijsku industriju, posjetila je Suboticu 29. i 30. svibnja. Gosti iz Ukrajine došli su u SRJ na poziv Skupštine AP Vojvodine, a domaćini u Subotici su im bili **György Szelesi**, generalni direktor i **Duro Brajkov**, komercijalni direktor Kemijske industrije „Zorka“.

Na prijemu u Gradskoj kući, **József Kasza**, gradonačelnik, i **Imre Kern**, predsjednik Izvršnog odbora, u kratkim su crtama gostima predstavili gospodarske prilike u općini, te izrazili spremnost za gospodarsku suradnju subotičkih poduzeća, napose KI „Zorka“ i ukrajinske privrede, te razmjenu iskustava u svezi s organizacijom poljoprivredne proizvodnje. Interesirajući se poglavito za stanje vezano za poljoprivrednu proizvodnju i prehrambenu industriju u našoj sredini, gosti iz Ukrajine su prenijeli stanje i sistemska rješenja problema u poljoprivredi, te prehrambenoj industriji, osobito prerade šećerne repe, budući je Ukrajina bila najveći proizvođač ove kulture u bivšem SSSR, i proizvodnje alkoholnih pića. Oni su također izrazili načelnu suglasnost u svezi s budućom gospodarskom suradnjom koja se treba odvijati kroz budući zajednički odbor. Nakon razgovora s gradonačelnicom gosti iz Ukrajine su u pratnji domaćina iz „Zorka“ tijekom ponedjeljka i utorka obišli sva značajnija subotička poduzeća. (t. ž.)

Saopštenja LSV

Seminar o predizbornoj kampanji

U Novom Sadu je od 26. do 28. maja održan seminar u organizaciji Fridriha Eberta Štiftunga iz Bona. Domaćin ovog seminara bila je Liga socijaldemokrata Vojvodine, a njegovi učesnici sa prostora cele Vojvodine.

Ovo je jedan u nizu seminara koji su postali praksa u našem delovanju i aktivnostima. Tema seminara bila je „Organizovanje predizborne kampanje“, s ciljem da se upozna s tehnikom i načinom vođenja kampanje u zemljama Zapadne Evrope i njihovim iskustvima na tom polju.

LSV planira da i dalje uspostavlja ovakve vidove saradnje i koristi se iskustvima koja se mogu pozitivno odraziti na probleme koje svi mi na ovim prostorima imamo.

Međupartijsko povezivanje

U Novom Sadu će se od 7. do 11. juna takođe održati seminar. Ovoga puta će to biti u organizaciji Socijaldemokratske radničke partije Švedske (vladajuća partija). Cilj ovog skupa biće uspostavljanje međupartijskih odnosa budući da su gosti šefovi lokalnih organizacija ove partije u Švedskoj.

Resor za informisanje LSV,
Jelena Krstonošić

Održana tribina SPO-a Za mir i protiv pljačke

„Rat ili mir?“ i „Rad Skupštine“ bile su teme o kojima su u organizaciji OO SPO 26. svibnja govorili **Dorde Kačanski** i **Milan Miković**, savezni zastupnik i član Glavnog odbora ove stranke. U uvodu, predstavljajući goste, gospodin **Duro Vučelić**, predsjednik SPO za Suboticu, obrazložio je tradicijom dijaloga koja krase ovaj grad svrhu tribine na koju se odazvalo tek petnaestak prisutnih.

Govoreći o dilemi između rata i mira gospodin Kačanski podsjetio je da je SPO odavno zastupao stajalište da će u slučaju rata i raspada Jugoslavije to biti na štetu Srbije. Danas su nam, po njemu, granice opasane međunarodnom bodljikavom žicom, a RTS, na čijim bi im metodama pozavidio i Göbbels, obespamećenom i grogiranom narodu servira bajate filmove oživljavajući ponovno partizane i ideju komunizma, najvećim dijelom kroz asocijaciju JUL. Predsjednika Miloševića optužuje da „trenira strogoću“ i prima strane emisare koji ga prisiljavaju da prizna Hrvatsku i BiH, te da „ne zna šta će sa sobom“ a da ga nakon svega čeka neizbježna „ispostavljanje računa“. Plan Kontaktne skupine je za Kačanskoga „prosrpski“, te ga treba prihvatiti. Ono što gospodin Kačanski nije naveo je dvojba je li njemu (ili SPO-u) važnija činjenica nužnog prekida rata ili 70% ratom osvojenih bosanskih teritorija Karadžićevih snaga, kao „nacionalni interes“?

Nadovezujući se na ovo pitanje gospodin Miković je rekao da odluku o ratu ili miru može donijeti jedino vlast, a uloga dijela oporbe u saveznom Parlamentu svodi se na pritisak da vlast donese odluku u interesu mira. Nakon toga on je prešao i na ostala česta politička i skupštinska pitanja. Inzistiranje pojedinih manjinskih stranaka isključivo na nacionalnom pitanju u smislu teritorijalne, personalne ili kulturne autonomije, a istodobno zanemarivanje gaženja osnovnih građanskih prava prema Mikoviću je pogrešno. Zanimljivo je bilo i njegovo viđenje pobačaja. Praveći inverziju, on je zapitao ima li žena u ovakvim materijalnim uvjetima pravo roditelja? Dotičući se pitanja gospodarstva Miković je naveo da vojvođanskim općinama ostane najmanje prihoda od poreza na promet, te da će ga netko stoga možda nazvati „autonomašem“. Također je oštro osudio pristojbe na imovinu, jer one ne donose dobit. Put kojim ide današnja Srbija, čime je i završio, nije put kojim ide razvijeni svijet. (z. r.)

Novi razgovori u Ministarstvu prosvjete

Pozitivni pomak

U četvrtak, 25. svibnja, nanovo su razgovarali subotički zastupnici u republičkoj Skupštini **József Kasza** i **Mihály Szecsei** s mjerodavnim predstavnikom republičke Vlade u svezi problema Učiteljskog fakulteta, tj. problema školovanja učitelja za mađarska odjeljenja, koje se sada odvija u Somboru, a po mišljenju predstavnika mađarske nacionalne zajednice ono treba da se odvija u Subotici. Ovoga puta oni su na ovu temu razgovarali s republičkim ministrom prosvjete g. **Dragoslavom Mladenovićem**, a nazočni su bili i g. **Radovan Pankov** i **Branko Balj**, dužnosnici SPS-a.

–Data je načelna suglasnost za rješenje tih problema od školske 1996/97. godine. Tako je nakon dugog vremena učinjen pozitivan pomak glede školovanja učitelja koji trebaju predavati u mađarskim odjeljenjima. Osjetio sam spremnost i dobru volju od strane naših sugovornika. – rekao je g. Kasza na briefingu 29. svibnja. (t. ž.)

Hrvati : Bunjevci Uzroci podjele

Kada se god postavi neki problem u vezi s nacionalnim pravima hrvatske manjine, onda gotovo uvijek dolazi do određenih nesnalaženja, nesporazuma pa i konflikata u stavovima protagonista političkog života, ali isto tako i među samim građanima na ovom prostoru. Za ovo postoje barem tri osnovna politička razloga.

Prvi je u tome što određeni reprezentivi državne politike uporno nastoje „dokazati“ kako Bunjevci u stvari nisu Hrvati, odnosno da ne pripadaju hrvatskom nacionalnom korpusu. Pored toga, naglašavaju da se nacionalno izjasne kao Bunjevci, a ne da ih „neko silom gura“ u Hrvate.

Na ovaj način građanima hrvatske nacionalnosti ponuđena je odstupnica i nacionalno distanciranje od onih Hrvata „rušitelja Jugoslavije, genocidnog naroda i neprijatelja svega što je srpsko“. Manipulirajući, dakle, potrebom za političkom i nacionalnom sigurnošću u kontekstu ratne atmosfere i državnog nacionalizma, Hrvatima-Bunjevcima je ponuđen politički i nacionalni zaštitni međuprostor unutar kojeg se mogu „skloniti“ na taj način da se odreknu pripadnosti hrvatskom nacionalnom korpusu uz istodobno naglašavanje bunjevačke nacionalne samobitnosti.

Izaista, uslijed bazične potrebe za političkom i nacionalnom sigurnošću, određeni socijalni sloj građana sa usvojenim specifičnim ideološko-političkim obrascima i specifičnim crtama ličnosti, a koji su se sve donedavno nacionalno izjašnjavali kao Hrvati, preko noći postaju „samo“ Bunjevci sa naglašenom potrebom negiranja pripadnosti hrvatskom nacionalnom korpusu.

Time je hrvatski nacionalni korpus u Subotici u sociološko-političkom smislu podijeljen na Hrvate s jedne i Bunjevce s druge strane. Upravo se stvaranjem jedne ovakve „nacionalne“ podjele potežu argumenti za nemogućnost cjelovitog rješavanja hrvatskog nacionalnog pitanja, jer tobože, eto vidimo, više ni sami građani koji su se nekoć izjašnjavali kao Hrvati „ne znaju“ jesu li oni ili pak nisu Hrvati (ili su samo Srbi katoličke vjere). To će svakako riješiti povijesna znanost, a dotle valja sačekati, odnosno koliko je god moguće odložiti rješenje hrvatskog nacionalnog pitanja.

Drugi razlog za odbijanje rješavanja ovog pitanja može se potražiti u stavu pojedinih protagonista državne politike koji se „pokrivaju“ ustavnom proklamacijom da je ovo građanska, a ne nacionalna država. U prijevodu to znači da budući svi građani, bez obzira na nacionalnost i vjeroispovijest, imaju jednaka građanska prava, onda prema tome ni građani hrvatske nacionalnosti nisu uskraćeni u svojim građanskim pravima. Zanemaruje se pri tom činjenica da se upravo prava nacionalnih manjina tretiraju u sklopu osnovnih građanskih prava, a što drugim riječima znači da se nerješavanjem hrvatskog nacionalnog pitanja ne može u potpunosti riješiti niti status „građanina“ hrvatske nacionalnosti. Izbjegavajući rješavanje hrvatskog nacionalnog pitanja na ovaj se način u stvari uspostavlja jedan, u političkom smislu, apstraktni građanin-Hrvat. Radi se dakle o jednoj nevjestoj „logičkoj“ manipulaciji kategorijom „građanina“ s ciljem zamagljivanja i odlaganja rješenja glede prava hrvatske nacionalne manjine na ovim prostorima.

(nastavlja se)
Zlatko Šram

Bonazza

Početak 26. redovite sjednice Skupštine počeo je 22. svibnja završetkom dviju posljednjih točaka prethodnog zasijedanja.

Prije utvrđivanja Dnevnog reda uslijedio zahtjev Dušana Stipanovića u ime odborničke skupine SPS (11 potpisa) za izglavlavanje nepovjerenja dopredsjednici skupštine općine gospođi Stanki Kundžić zbog njezinih „učestalih iznošenja istina i kaljanja ugleda pojedinih odbornika“. Povod za ovaj zahtjev bio je verbalni incident na posljednjem zasijedanju skupštine kada je Stipanović oštro reagirao na Kundžićkinu interpretaciju riječi odbornika Ivana Crnjakovića prigodom susreta s republičkim premijerom Mirkom Marjanovićem. Gradonačelnik József Kasza zatražio je da potpisnici zahtjeva izadu s ismenim obrazloženjem i predložio da se ovo pitanje stavi na dnevni red narednog zasijedanja Skupštine.

Posljednju sjednicu slobodno možemo nazvati mirnom, s obzirom na ranije. Naime, od 36 točaka predviđenih dnevnim redom samo ih je 16 bilo u raspravi, a čak 20 u skraćenom postupku. Najzanimljivije, u kojima se trebalo raspravljati o koncepciji radija i o izmjenama i dopunama Odluke o njegovom organiziranju, ostavljene su za raj. No, podimo redom.

Prijedlog razmatranja plana i programa međunarodne manifestacije „United Games“ naišao je na „principijelnu osudu“ odbornika SPS, jer su pripreme pri kraju a odbornika se traži da se o njima izjasne pred početak manifestacije. Tako je Mirjana Lukvas predložila da se u Organizacijski odbor uvrste imena Erzsébet Csákány Kócsák i Dragana Žiže kao ljudi koji se dugo bave djecom, ali prijedlog nije prihvaćen. Donošenje Odluke o izgradnji zatvorenog bazena u Subotici dr. Csaba Sepsey (DZVM) nazvao je jednom od najdogovornijih koje Skupština u ovom sazivu treba donijeti i pozvao odbornike da dobro razmisle prije glasovanja. Međutim, ni ovaj prijedlog nije prihvaćen. Sve do 14. točke dnevnog reda većih neslaganja nije bilo.

U materijalu od 15 točaka dostavljenom odbornicima o koncepciji Radio-Subotice, kojega je potpisao predsjednik Upravnog odbora Imre Kern nekoliko je točaka bilo predmetom diskusije. Najzanimljivijim su se pokazale točke 5c, 7, 8 i 12 kojima se predlaže da vijest i izvješće čine osnov novinarskog izražavanja, a da kome-

tar odobrava jedino direktor; da Radio ima jednu redakciju s 5 uredništava (srpsko, hrvatsko, mađarsko, glazbeno i EPP); da u cilju ekonomičnosti s konkretnog događaja izvješćuje jedan novinar, te da se programska shema promijeni tako što će se vijesti emitirati svakoga sata na svim jezicima u upotrebi, a čiji će se redoslijed mijenjati tjedno. Glede ovih prijedloga sindikat Radio-Subotice održao je sastanak 19. svibnja, a čiji je izvod iz zapisnika tijekom sjednice podijeljen odbornicima i novinarima. U izvodu, pored ostaloga, stoji da se od 37 članova sindikata tajnim glasovanjem njih 29 izjasnilo protiv predložene koncepcije s obrazloženjem da to nije programska koncepcija nego politička platforma o uspostavi apsolutne političke kontrole nad lokalnim radiom, te da ovaj koncept namjerava disciplinirati novinare, uvesti cenzuru i Radio pretvoriti u agitprop vodeće koalicije u općini. U izvodu se također kaže da ponudeni koncept ne spasava Radio, jer se ne dotiče biti ovog pitanja, a to je financiranje ove informativne kuće i pitanje svojinske transformacije Radija. Izvod sa sastanka potpisala je predsjednica sindikata Radija Agneza Vojnić Rodić. U raspravi koja je uslijedila čulo se malo novoga što bi moglo doprinijeti razrješenju ovog pitanja, pa se nakon pauze koju je Kasza iskoristio za sastanak odborničkih skupina, našlo kompromisno rješenje da se pitanje Radija odloži za sljedeću sjednicu. Opširnije o neslaganjima glede koncepta Radio-Subotice možete pročitati u tekstu posvećenom sastanku Upravnog odbora ove informativne kuće.

DZVM o izgradnji zatvorenog bazena Strah od promašene investicije

Nakon sjednice skupštine odbornici DZVM sazvali su konferenciju za novinstvo u povodu odluke da se u Subotici započne s izgradnjom zatvorenog bazena. Predsjednik odborničke skupine Csaba Sepsey je rekao da im nije poznato da postoji Investicijski program na osnovu kojega bi građani znali točne podatke pod kojim će uvjetima i kada bazen biti završen, i upozorio da će skupštinski saziv već od 1997. izgledati drugačije, a da smo promašenih investicija imali i ranije. Prema njegovom mišljenju postignuti usmeni dogovor s predstavnicima republičke vlasti prema kojemu će Srbija iz svog godišnjeg proračuna izdvojiti sumu od 8.000.000 dinara ne može se uzimati kao relevantan faktor, jer je pitanje do kada će i ona biti u ovom sastavu. U takvim uvjetima, bez izvješća i obavijesti da su pare obezbijedene, buduće će rukovodstvo biti u poziciji da spasava ovaj projekt ili ćemo imati objekt sličan onome pored Otvorenog sveučilišta. Ipak, DZVM nije protivu gradnje bazena. Ali:

– Ako ta sredstva iz Srbije dođu, onda će naša odbornička skupina preispitati svoj stav – rekao je Sepsey. (z. r.)

Sastanak UO Radio-Subotice Tako blizu, a tako daleko

Predsjednik Upravnog odbora Radio-Subotice Imre Kern sazvao je 30. svibnja članove Odbora i novinare na još jedan sastanak glede ponudene programske koncepcije ove informativne kuće.

Osnovna primjedba Momira Prokića (SRS) svela se na program na hrvatskom „jer mu vrijeme nije“. Ali jest, prema njemu i Antunu Stankoviću (BSS-SSJ), za program na bunjevačkom. To isto misli i Jelena Prčić (DSHV), ali u okviru programa na hrvatskom. U odsustvu Mirka Bajića (GPS) Ilija Šujica, dopredsjednik grada, „proširio“ je ovo pitanje tvrdnjom da još nije vrijeme za definiranje na koliko će jezika biti program Radija, jer se može ukazati potreba za romskim i engleskim jezikom?! Razgovor ugodni naroda slovenskoga o jeziku „suzio“ je Gábor Kudlik (DZVM) tako što je rekao da ponudeni koncept ostavlja uredništva bez autonomije i u podređenom položaju. Ovim se, prema njemu, kreativna uloga uredništava stavlja u kalup. Gota Gubás, urednica programa na mađarskom, u načelu je podržala koncept. Urednik programa na srpskom Čedomir Kilibarda prvo je izrazio zadovoljstvo što je po prvi puta pozvan na sastanak UO. Prijedlog koncepcije ocijenio je kao

Evo i jednog fragmenata iz diskusije: gota Gubás je, reagirajući na izlaganje urednika na srpskom, rekla da je bit problema za Kilibardu uvođenje redakcije na hrvatskom na što je ovaj odgovorio: „Ja to nisam rekao! I nemoj da komentarišeš šta sam rekao“.

nestručno urađen. Samim tim on je iznio mišljenje da se koncept ne može prihvatiti, jer će se zbog miješanja u uređivačku politiku uredništva i „izbacivanjem“ komentara uvesti cenzura u Radio, a to će kao krajnju posljedicu imati „sterilni program“ koji je i sada već takav, jer se novinari često bave stvarima koje nisu vezane za program. Glede uvođenja redakcije na hrvatskom on je ponovio da je stav srpske redakcije poznat još od prošle godine, ali i ponudio mogućnost da sjednu i „kao ljudi se dogovore“. Predsjednica sindikata Radija Agneza Rodić Vojnić nazvala je koncept gemištom ponovno naglašavajući da je iz njega izostavljen najbitniji element – materijalni položaj Kuće. A rješavanje tog pitanja, po njoj, je dužnost osnivača. Ona ga je ocijenila kao neriješenim i teškim podsjećajući da je iz Radija u posljednje dvije godine otišlo 15 ljudi. Nije navela tko su, i zašto su otišli.

Novi načelnik Sjevernobačkog okruga dr. Rodoljub Durić (SPS) u odsustvu Dušana Stipanovića ocijenio je da ova koncepcija ima za cilj spriječiti iznošenje mišljenja koji su u suprotnosti s ciljevima lokalne samouprave, a to će razjuriti „i ono malo slušalaca“ što ih Radio-Subotica ima.

Nakon na momente iskričavih diskusija i argumenata „pro et contra“ gradonačelnik József Kasza je nezadovoljnicima predložio da i oni naprave koncept i izadu s njim pred Upravni odbor za 15 dana. (z. r.)

PAVO KERN

MIKI
samostalna
vodoinstalaterska rudnja

da sve
toča
kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

Prilomamo sve radove na
vodovodnim instalacijama
kao i održavanje istih...
po zahtevu stranke
od 8,00-16,00 časova

kancelarija:
Tel: 024/ 31-508
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

Rade Radovanovića, putnik iz skupine „Živeti u Sarajevu”

RAJA VIŠE NE MRZI

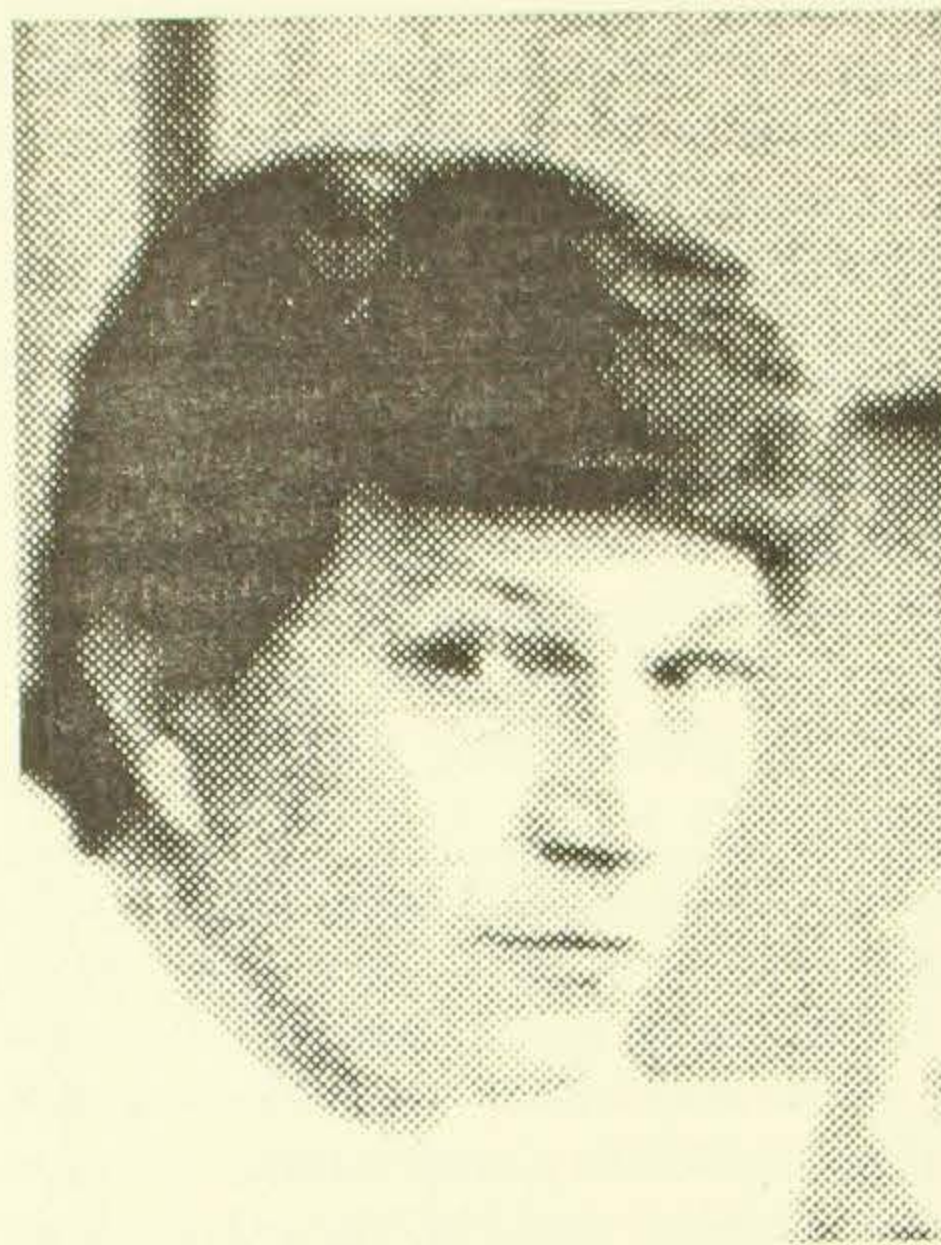
• Kada govorimo o intelektualcima, onda se zna da je početkom marta '92. održan skup u Sarajevu nazvan „Skup srpskih intelektualaca”, kojem je Dobrica Ćosić uputio telegram, čija je sadržina bukvalno sledeća: „Podelite se, da biste živeli kao ljudi”! • Ako Sarajevo bude ubijeno, to je početak kraja evropske civilizacije. • Kada me ljudi u Beogradu pitaju kako je bilo, prvo im objasnim da nije bilo, nego jeste, jer se tragedija tih ljudi nastavlja.

Rade Radovanović s ponosom ističe da je jedan od 38 „izdajnika srpskog fašističkog režima”, koji su sredinom travnja odvojili stotinjak sati i 3.650 kilometara „tamo i nazad” da bi tri dana proveli „kao gosti” pakla u kojemu su stanovnici – ipak – ljudi, njihovi stari i novostečeni prijatelji. Tražiti hladnu analizu od posjetitelja grotla čini se, najblaže kazano, neuputnim. Jasno i otvoreno, kao i u vrijeme kada je vodio „Argument više” na prvom programu Radio-Beograda, Radovanović, sadašnji dopisnik Radio- Kölna i član Građanskog saveza Srbije, govori o dojmovima iz Sarajeva, razmišlja o uzročnicima razornih posljedica koje su zadesile ovaj grad, ali i ljude u cijeloj bivšoj Jugoslaviji. Interview pred Vama predstavlja samo dio vođenog razgovora, skraćenog spram prostornih mogućnosti lista. Kao najznačajnije necitirane činjenice ističemo Radovanovićevu tvrdnju da su se 21. ožujka 1991. Milošević i Tuđman u Karadorđevu dogovorili o podjeli Bosne, i glede toga moguće metaforično podizanje spomenika Slobodanu Miloševiću od strane svih nacionalista bivše Jugoslavije izuzev srpskih, jer će oni u Miloševiću doživjeti najveće razočaranje.

Večeras je rečeno da je srpska inteligencija pokrenula ovaj rat, te da je samim tim i glavni krivac za njega. Hoće li ona biti i snaga koja će rat zaustaviti?

R. R.: Na ovo pitanje moj najkraći odgovor je: neće! Sociolozi i filozofi definišu sistem u kojem živimo u tom kategorijalnom smislu kao anomija – raspadom sistema svih vrednosti. Ovo vam kažem zbog toga što danas postoje „intelektualci” i intelektualci. Kao što je tačno da su intelektualci odgovorni za ovaj rat, isto je tako tačno da nisu svi među njima odgovorni. Prema tome, da bi se zaista činjenički utvrdilo šta je ko činio, odnosno nije činio, mislim da se mora krenuti u proces utvrđivanja odgovornosti da ne kažem baš svakog građanina ove Srbije i Crne Gore ko su zločinci, a ko žrtve. Neutralnih nema, u smislu da su bili posmatrači. Posmatrača, ako ih je bilo, bilo je van granica naše bivše zemlje. Poimenice se tačno zna ko su krivci za ovu našu tragediju. Kada govorimo o intelektualcima, onda se zna da je početkom marta '92. održan skup u Sarajevu, koji je nazvan „Skup srpskih intelektualaca”, kojem je Dobrica Ćosić uputio telegram čija je sadržina bila bukvalno sledeća: „Podelite se, da biste živeli kao ljudi”. To je jedna od najneljudskijih, najstrašnijih i najneodgovornijih izjava jednog čoveka u ovom vremenu. Manje od dve godine nakon toga taj čovek je izjavljivao kako ni u svojim najstaršijim morama „nije mogao pretpostaviti” itd. Šta se bilo koga od žrtava ili nji-

hove rodbine tiče šta je taj čovek mogao ili nije mogao. Nikakva izvinjenja Ćosića i njegovih korifeja nakon ovakve tragedije, verovatno najveće u istoriji srpskog, muslimanskog i hrvatskog naroda, nisu dovoljna i ne mogu biti prihvaćena u smislu izvinjenja. Potrebna su objašnjenja i raz-

Rade Radovanović: „U Sarajevu je pobedio komšiluk

jašnjenja da bi se tačno razlučile žrtve od zločinaca. Sve dok to ne bude utvrđeno, čitavi pojedini narodi će biti na optuženičkoj klupi, kao što je to slučaj sa srpskim.

Najveći konc-logor na svijetu

Netko je rekao da je Sarajevo simbol izopačenosti ljudskog uma. Ipak, ljudi tamo skupa dijele nevolju. Kakvi su Vaši dojmovi o pojavi da zlo može i zbliziti?

R. R.: Sarajevo je, globalno posmatrano, zločin čovečanstva. I to je najtamnija mrlja vremena i civilizacije u kojoj živimo. Kada to kažem mislim pre svega na zločince koji već tri godine komanduju i bombarduju Sarajevo i Sarajlije. Deset hiljada žrtava je do sada, preko 1.500 ubijene dece; 80% te dece ubili su snajperisti. To su ljudi koji gledaju i nišane da li će nekoga ustreliti ili neće, u zavisnosti od svog raspoloženja, naredenja koja dobiju... i tu prestaje svako razmišljanje o političkim ciljevima, a zalazi se u domen psihijatrije što nije moja struka. Ali nema tu nikakve filozofije – to su ubice. Čovek koji nišani i ubija dete je ubica. On dalje može biti tretiran kao pacijent, ali to nije moj i vaš problem. Najveća krivica je, dakle, do tih ljudi koji takve stvari rade. Nešto manja, ali nikako mala, je onih koji takve stvari podržavaju. Sarajevo je sa druge strane više od simbola ljudskosti protiv neljudskosti. Tamo se ljudi ne bore samo da bi preživeli, nego za istinske principe civilizacije kojoj

pripadamo. Ako Sarajevo bude ubijeno, to je početak kraja evropske civilizacije. To se lako može dokazati i nema nikave sumnje. Prema tome, sada je na Evropi i čovečanstvu da odluči hoće li braniti sopstvene principe demokratije, neostvarenih i pogaženih ljudskih prava u BiH, ili će od toga odustati.

Također je rečeno da među Sarajlijama nema mržnje ili želje za osvetom, a da je procent klasičnog kriminala u gradu sveden na nulu. Kako to tumačite?

R. R.: Znam za neke razloge. Pitao sam kako je moguće da posle toliko zla izostane želja za osvetom. U Sarajevu sad živi između 40.000 i 50.000 Srba

U Sarajevu ne žive samo Srbi.

R. R.: Ja mislim konkretno na Srbe, jer se apsolutno zna ko su ovi koji to rade. Sarajevo ne ubijaju nikavi marsovcu ili mudžahedini. Ti ljudi koji drže sva sarajevska brda okolo su po nacionalnosti Srbi i oni pucaju i ubijaju. Potpuno bi logično bilo očekivati da se javi nekakav muslimanski ili hrvatski revanšizam unutar grada i da neki nevini Srbi zbog toga što se dešava plate svojim glavama. To se i dešavalo jednim delom, jer ne treba zaboraviti da su se, kada je krenuo rat, u Sarajevu najbrže organizovali kriminalci. Razne cace, juke itd. i u nekim trenucima oni su gotovo bili preuzeli grad pod firmom „odbrane Muslimana, patriotizma, grada...” oni su ubijali, pobili nekoliko stotina Srba, ali i Hrvata i Muslimana. Kriterijum je bio: bogati ljudi. To je Armija Republike BiH i policija srezala i sredila do marta-aprila '93. i više zločina u samom Sarajevu nema. U Sarajevu postoji jedna osnovna podela, koja se oseti: na Sarajlije i izbeglice (ima ih oko 120.000), „papke”, kako ih zovu. Ali Sarajlije nikada za svoje ubice neće reći da su Srbi. Da ne bi vredali, kako oni kažu, svoju „raju”. Reći će: „četnici”, „ubice s Pala”, „manijaci”... ali nikad samo Srbi. Naprosto, ljudi su organizovani na razne načine, a često ćete od Sarajlija čuti da je u gradu pobedio i da se brani komšiluk. U podrumima i skloništim ljudi nisu bili po nacionalnoj osnovi, nego ko je u kojoj zgradi živeo. Naprosto, život se branio od smrti. To je bitan kriterijum. I osvete više nema, niti je moguća, zbog toga što se zna ko je „raja”, a ko su drugi. S tim u vezi je i činjenica o nepostojanju kriminala u gradu u smislu provale ili pljačke... Ali ima ratnog profiterstva. To je klasična mafijaška organizacija povezana sa mafijom u Italiji i Evropi, koji švercuju sve i svašta ucenjujući ljude i praveći profite i to, siguran sam, pod okriljem političke vlasti koja tako nešto omogućava i dozvoljava. Pojedini ljudi su ostvarili stravične profite na račun nevolje svojih sugrađana. Sarajlije o tome govore. U tom

gadu se uopšte otvoreno o svemu govori. Bog toga što je život toliko jeftin i toliko žan sa druge strane da više nema nikakvih poznatih bosanskih kalkulacija tipa „čut, ba, e to moja stvar”. Takva sloboda javne reči nešto što je apsolutno nezamislivo u Sarajevu, Beogradu ili nekoj drugoj sredini van Sarajeva. A tu činjenicu da nije bilo osvete treba zahvaliti i pojedinim nezavisnim medijima kao što je „Studio 99”, „Radio-Zid”, „Oslobodjenje”, „BH Dani”... za koje su Sarajlijci strahovito vezani i za koje kažu da su odigrali ključnu ulogu u sprečavanju mržnje držanja svesti u budnom stanju. Oni, na primer, kažu da je Sarajevo najveći koncentracijski logor na svetu što nije nikakva metafora. Imao sam priliku da u Sarajevo dva puta uđem kroz njihov „Tunel života” ili „Tunel mira”, kako ga već ko određuje. To je nešto degradirajuće. Dug je 860 metara, visok metar i po, manje od metra širok i kada pada kiša, a pada često, on je pod vodom. Taj tunel je jedina veza sa ostalim svetom. U Sarajevu sve ima poseban smisao, život je tamo nešto drugo. I što kaže ovoj prijatelj Ademir Kenović, filmski reditelj, koji je 11. aprila, kada smo bili u Sarajevu, dobio najviše francusko priznanje koje može dobiti kulturni radnik – Orden viteza francuske kulture –: „Moraš razumjeti da se mi ne razumijemo. Postali smo različiti svijevi, različite kulture. Može nas razumjeti samo onaj koji ovdje dođe”.

Život, raja... Izetbegović

Nama se ovdje, putem RTS-a, servira žimska interpretacija Izetbegovića i njegove vlasti. Kako ih Sarajlije vide?

R. R.: Izetbegović jednostavno nije najvažniji problem Sarajlija. Najvažniji problem je preživeti, a politika i političari dolaze na neko 3-4. mesto. Bar u Sarajevu najpopularniji političar je Haris Silajdžić. Dakle, premijer a ne predsednik. Postoji jedna stvar uvažavanja Izetbegovića kao čoveka koji nastoji da sve to zaustavi, ali i dosta sporavanja. Ovo može da bude subjektivno, pošto sam ja tamo najviše kontaktirao sa građanski orijentisanim ljudima, ali nijednog trenutka ne da spore, nego navode odgovornost sva tri čoveka: Izetbegovića u HDZ-u, Karadžića u SDS i Ključića pa potom obana itd. u HDZ-u kao ključne ljude. Građanski orijentisani ljudi ne zaboravljaju da su oni radili i kakve su koalicije stvarali pre nego što je do rata došlo. Ali niko normalan ne može da kaže da je odgovornost jednaka što se tiče odnosa Ključić- Karadžić pr. Naprosto, odnos snaga i oružja je takav da svako ko hoće da na ove stvari gleda kao čovek čista uma mora u vidu da ima te činjenice. U tom smislu njima njihov predsednik nije nikakav problem. Dominantno osećanje da su nacionalne stranke dovele do rata. I moje osećanje je da postoji jedna velika rešenost Sarajlija da, čim bude prilike, akvim strankama neće ukazati poverenje. Bog toga su popularne građanski orijentisane organizacije i podla je laž kada naši mediji kažu da se Sarajevo deli na muslimansko ili neko drugo. Međutim, slični našim su procesi u državnim medijima.

Da nije ljubavi...!

Bija je oni četvrtak. Bija je 25. maj. Bija je Katin rođendan. Kako je bilo? Nije sve najbolje počelo tega dana. Prvo smo, ja i moji prijatelji, našoj Kati zapivali onu rođendansku pismu. Onda smo počeli vikati ono: Živija tvoj rođendan! Živija 25. maja. Naravski, ka i u ona davna vremena, mislili smo na 25. maja – Katin rođendan. Ali, ne lezi vraže, niki Katini susidi počeli su se skupljati prid kućom. I protestirali – čigo to rođendan proslavljamo, je li Njegov, kako smimo i znademo li da 25. maja nima više?

Jednoga među njima susidima, najglasnijega, pripoznao sam. U ona puno ranija vremena, jedne godine, baš on je bija zadnji nositelj Štafete do na tribinu. Posli, nije više trka Štafetu, ali je uvijek bija na onu tribinu. I govori u mikrofona. Bija je glavni za omladinu (i za 25. maja) debato do svoje četrdesete godine. E, on je sad bija najžešći kontra nas. I kontra 25. maja. Reka je da je 25. maja zauvijek ukinut i da ga je trebalo ukiniti. Šakom je počeo mavati i prititi da će zvat miliciju!

Svi smo se pripali. Samo Kate nije. Dositila se: iz boršina je vazela svoju legitimaciju, pa je onomen tutnila pod nos da vidi crno na bilo da je tega dana, 25. maja, njezin rođendan. Ražestila se naša Kate: rekla mu je da nikor, nikor na svitu ne more ukiniti 25. maja, njezin, Katin rođendan. Niti ga jon smetat. Jerbo... biće mrtvi. Bome, ondar su se i susidi pripali. I povukli. Brez borbe. Tako je naša Kate spasila sebe i sve nas. I svoj rođendan.

A posli, kako je posli bilo? Pa, ka i uvijek na Katin rođendan. Jilo se, pilo, veselilo. Jilo se (Kate jema svojtu na salašu) ka u onoj pismi „Al se nekad dobro jelo”. Posli smo i zapivali. Najviše puti smo pivali onu pismu, za koju znadu da mi je najdraža – „Da nije ljubavi, ne bi svita bilo”...! I je mi ta pisma najdraža, jerbo o te riči ništa ne lažu. Tu pismu i Kate najviše

Dekretom je Izetbegović na državnu televiziju postavio svemoćnu Halilu Omerspahić za generalnog direktora TV BiH, koja je ljude na ključna mesta postavila po partijskoj pripadnosti. Kao i u RTS ili na HRT-u. Naprosto drugačije i ne može, jer je to ono, što bi Frojd rekao, što proističe iz histerije malih razlika. Tako da je i Nezavisna unija novinara Bosne i Hercegovine, čiji smo mi bili gosti, takode logična. I mi iz NUNS-a sada pokušavamo da dobijemo te paklene dozvole da naši prijatelji iz Zagreba ili Sarajeva dođu u Beograd, da se uspostave ljudski kontakti. Jer kada se ti kontakti ostvare padaju svi oni koji su do ovoga doveli. Zato oni tako čvrsto sve drže pod blokadom.

Nakon posjeta Sarajevu obilazite gradove u Vojvodini, Srbiji... u kontaktu ste s prijateljima, poznanicima... Koji je Vaš odgovor na neizbježno: kako je bilo?

R. R.: Kada me ljudi u Beogradu pitaju kako je bilo prvo im objasnim da nije bilo,

Iz penzionerske beležnice

voli. A najskoli one riči u toj pismi: „...Noćas mi se snilo da je tvoje tilo kraj mojega bilo!”... To mi je Kate pivala na uvo.

Ujutro, svi naši prijatelji partili su doma. Ja nisan. Zabolila me iznenada ona noga, ča san je slomija pri desetak godina. Pa san mora ostat, dok me noga ne projde. Vidiija san, nikin našin prijateljima je bilo krivo. To, ča ja ostajen s Katon, a oni gredu doma. Jedan od nji, kurba, počea je cotat – činija je fintu da je i njega zabolila noga. Nije mu vridilo. Uostalom, Kate je moja svast i ničigova više!

Gotovo je...?

Jedni kažu: Glavni bos našeg Pozorišta svoju tajnu šifru za razumevanje i dešifrovanje njegovog alternativnog pozorišnog kazivanja davao je (ispod ruke) samo jednom izabranom broju građana, svojih poznanika i prijatelja. I, jednom (većem) broju kritičara. Ostalima – jok.

Drugi kažu: To nije istina. Jer, Glavni bos našeg Pozorišta pomenutu šifru davao je svima, tj. šifru nije krio. Ali, krivica je u našem gradu – građanima, koji nisu svesni, niti mogu da shvate i razumeju, još manje da veruju da je (na primer) baš u njihovom gradu, baš u ovo vreme, baš u ovo doba njihov grad zapala takva retka sreća da im se dogodi i jedno ZLATNO DOBA (Age d'or).

Treći kažu: Taj Glavni bos zaista jeste (ra)stvorio naše Pozorište. Zato ga, normalno, napušta. I sasvim je osnovano očekivati, ako i dalje bude dosledan svom osvedočenom (između ostalog) simbolizmu da će se njegov konačni odlazak u tamo neki (levi) JUL, ostvariti baš u mesecu – julu.

U tom slučaju, ako je to gotova stvar (?) predlažem našim gradskim ocima (ako se to već ranije nije neko setio) da se dan njegovog nepovratnog odlaska iz našeg grada, s razlogom proglasi za (još jedan) – DAN OSLOBOĐENJA GRADA.

Marko Subotički

nego jeste, jer se tragedija tih ljudi nastavlja. Prošlost je kad poginu. Ali, isto je kao i u Beogradu: puni su kafići, pune su bašte... jedino, što je mala razlika – u Beogradu ne padaju granate. Tamo se sedi napolju i onda odjednom – granata. Ljudi izginu. Isto tako i u redovima za vodu. Hitna pomoć dođe, odnese mrtve ili ranjenne i dalje se čeka za vodu. Mi ne shvatamo šta znači voda dok ne ostanemo bez nje, ne shvatamo šta znači struja dok ne ostanemo bez nje. Sarajlije svega toga nemaju više od tri godine.

Zlatko Romić

Ispravka

Uredništvu lista javio se Blaško Sudarević s molbom da se ispravi pogrešno navedeno ime njegove supruge u inetrivju s Vecom Katančićem. Supruga Blaška Sudarevića zvala se Anđela Vuković Bukvin i stradala je u Jasenovcu, dok je Matilda (njezina mlada

Okom deteta

„Abraka-dabrakra; Elem-belem; Iš-iš ružni snovi“

Ulični kovčežić svakog deteta ušli su naravno i snovi, likovno prikazani i verbalno izraženi, lepi i ružni, osobe koje bi povelu u san, čarobne reči i čarobni predmeti koji pomažu u strašnim snovima, igračke iz snova...

Cilj ove grupe igara je podsticanje spoznaje privatnosti i lične prirode jezika kojim govore detetovi snovi, kao i sticanje uvida kod dece da svi poseduju neki unutrašnji svet kojeg niko drugi sem njih nije u mogućnosti da vidi.

Lepe snove deca su obično crtala u obliku sreća, leptira, zvezde, jastuka.

„U mojim lepim snovima jedna ptica nas nosi kući u jednoj zvezdi, sa drugaricom“ Anamarija (6,9 g. Tolstojeva).

„U mojim lepim snovima letim, kao leptir među zvezdama“ Robi (7. g. Tolstojeva).

„Ja sam sanjala nešto lepo: da mama, tata, sestra i ja šetamo gradom, gledamo izloge zajedno i jedemo sladoled“ Irina (6,6 g. Mali Bajmok).

„Sanjao sam da mama i ja po ceo dan gledamo televizor. Na svakom kanalu je crtani film. Mama i ja se samo smejemu, grickamo smoki i gledamo televizor“ Đorđe (6,7 g. Mali Bajmok).

„Ja sam sanjala jastuk koji mi je dao mesto da sakrijem snove. San me nosi kroz oblake“

U svoj najlepši san deca bi povelu porodicu ili svog druga. Svoje ružne snove ona su najčešće crtala u obliku oblaka i meseca.

„Kad ružno sanjam, sretnem se sa vešticom i uplašim se od nje, jer me dira“ Anamarija (6,9 g. Tolstojeva).

„Kad ružno sanjam, probudim se i bojim se“

„Ja ne sanjam strašan san, a kad sanjam, sanjam strašilo, znaš ono za ptice... baš je gadno. Ima glavu od bundeve, šešir stari, staro odelo i drvo napravljeno i plašim se zato... ne znam zašto. Zato što nije lep, zato što je ružan. Povešću u strašan san mamu, tatu i Andreja... i ja. I onda će ga tata polomiti i mama će ga pocepiti i bato. I onda neće biti strašan... i neću da ga crtam jer je strašan“ Andrea (6,7 g. Mali Bajmok).

„Ja sam sanjala da su mi mamu i tatu ubili, a kad sam se probudila rekli su mi da sam vrištala u snu“ Jela (6 g. Mali Bajmok).

„Ja sam jednom sanjala nešto strašno jer sam gledala strašan film. Što snimaju nije za decu, ali deca gledaju“ Andrea (6,2 g. Mali Bajmok).

„Ja i mali Boris smo se igrali u dvorištu i došle su neke ubice. Grozno sam se osećala kad sam se probudila“ Sanja (6,5 g. Mali Bajmok).

„Ja sam lovio ribe sa dedom i onda me je nešto vuklo dole, tada sam se probudio“ Atila (6,8 g. Mali Bajmok).

„Sanjam da nešto puca kao u ratu, ja to često sanjam, a posle se loše osećam. Uvek sanjam nešto strašno, nikad lepo“ Damir (7 g. Mali Bajmok).

Iz ovih nekoliko primera dečjih strašnih snova vidimo, na žalost, poražavajući uticaj situacije u kojoj živimo na naše mališane. Deca koja su šezdesetih godina bila ovog uzrasta, kao najstrašnije snove su navodili kako ih je nepoznati, strašan čovek odneo ili kako su ostali sami a mama i tata nisu došli po njih. Tadašnja deca nisu znali šta je to rat i ubijanje, u njihovim snovima se kao strašno javljalo ono čime su ih inače odrasli plašili kada su bili nevaljali (što nije dobro raditi). Sada decu više „ne moramo“ plašiti jer ih sve ono što se oko nas dešava, kao i nezanemarliv uticaj televizije koja prenosi strahote rata, plaše u meri koja prevazilazi njihov prag tolerancije. I ma koliko se trudili da naše mališane zaštitimo, i ako ne izgovaramo ono što nas tišti, u vazduhu se oseća napetost jer pored sveopšte situacije, treba obezbediti egzistenciju. U svakom našem pokretu se odražava stres u kojem se svi nalazimo. U kakve ljude će odrasti ova deca, čiji su snovi zaista strašni, i da li će njihov osmeh biti kao u dece koja su rasla u vreme mira i stabilnosti? Pred njima je, mislim, mnogo teži put jer im je i detinjstvo teško.

Da im san ne bi bio tako strašan deca imaju čarobne predmete koji pomažu snovima...

„Sunce kad budi ujutro“ Andrea (6,7 g. Mali Bajmok).

„Čarobna vila bi mi sigurno pomogla“ Irina (6,6 g. Mali Bajmok).

„Čarobni prsten i reči ćiriba-ćiribu“ Bojana (6,6 g. Mali Bajmok).

„Veliki čarobni šešir i postala bi nevidljiva, to bi sigurno pomoglo“ Tamara (7 g. Mali Bajmok).

A čarobne reči koje pomažu su: abrakra-dabrakra; ćibiribiri – lšušaj moje reči; dum-dum; elem-belem; iš-iš ružni snovi...

...isprobaj da li pomažu:

(nastavlja se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Izložba kazališne fotografije
Juriga je...

U intimnom dodiru svetla i tame, u njihovom čudnom plesu nadmudrivanja, svetlost tek omogućuje da zarobljena tama u kutiji progovori jezikom pjesme. U toj prisnoj igri pobjednika nema. Odnosno, kada je u pitanju fotografija, pobjednik je netko treći. U našem slučaju taj treći je Augustin Juriga.

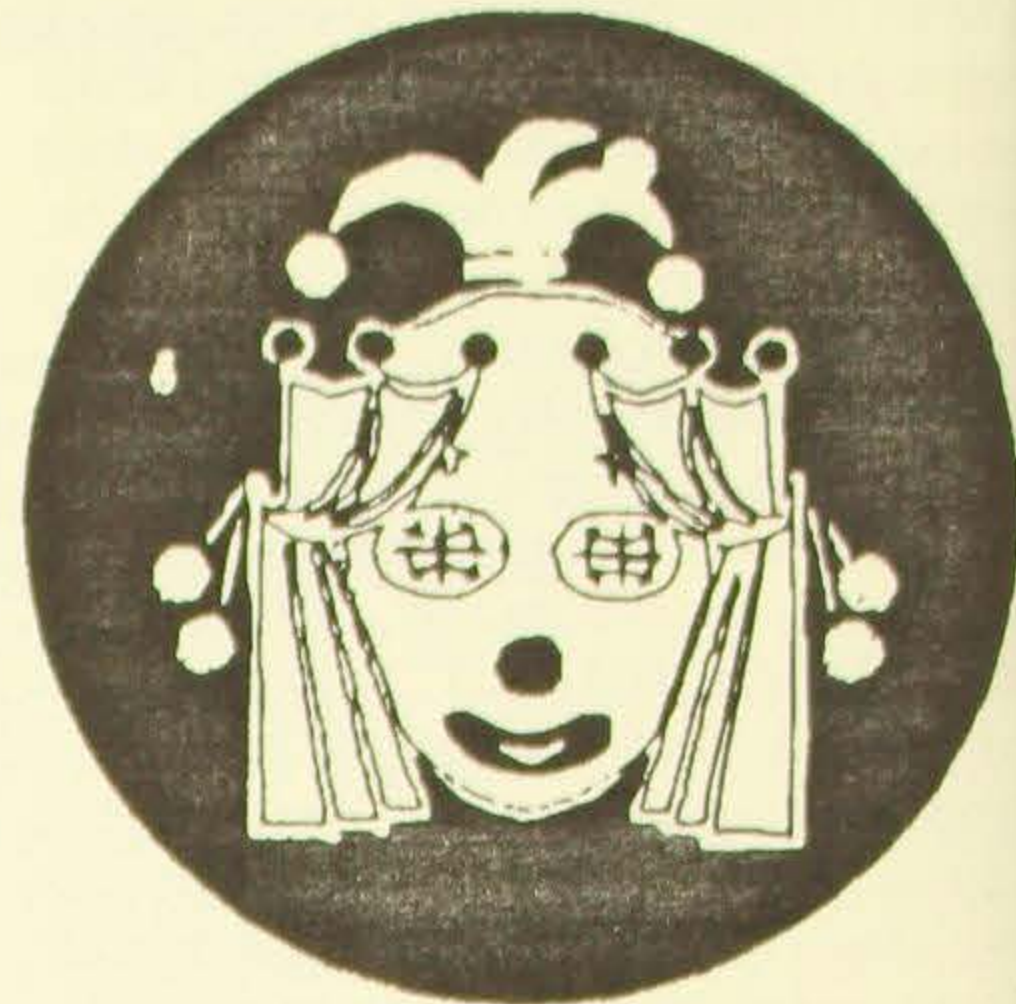
Dok promatramo njegove fotografije, rađa se dojam da one ne otkrivaju oko kao čulo vida, nego traže samu dušu gledanja. Prostor se na volšeban način uvlači u vrijeme, a vrijeme oplemenjuje prostor. Oni se ne dodiruju, bivaju jedno, čineći novu dimenziju vječnosti u trenutku. U uhvaćenom svijetu, na Juriginim fotografijama vječnost se presvlači u trenutak. Trenutak, taj zaustavljeni djelić sekunde, ne smiruje se u pukoj statičnosti, nego se preobražava u heraklitovsku kretnju.

U istu fotografiju Augustina Jurige ne može se dva puta ući na isti način. Objekt i subjekt, gledano i gledatelj, postaju jedno, čeznu za razlikama u kojima uho gleda a oko sluša što nam to umjetnik želi i ima reći. A on nam nudi priču, da li o sebi, o nama ili svijetu, ovisi o kutu gledanja i raspoloženju duha. Tu priču bez riječi moramo saslušati, dovesti je ne do riječi, nego do samog korijena postojanja igre beskonačno velikog i fragmentalno malog.

Ovakve impresije nameću se dok posmatramo izložbu umjetničke Kazališne fotografije pjesnika Augustina Jurige, otvorene u Likovnom susretu prigodom Drugog međunarodnog festivala kazališta za djecu u Subotici. I dok se odvajam (ne i rastajem) od izloženih fotografija pitam se ima li Juriga Suboticu ili Subotica Jurigu?

Ovu vrhunsku izložbu umjetničke fotografije treba pogledati, obogatiti sebe za istinski, doživljaj. Jer, fotografija je, fotografija je, fotografija je... a Juriga je, Juriga je... Rič fali.

Vojislav Sekelj

Znaš li gdje žive duše?

Prikladnim programom na platou ispred zgrade „Dečjeg pozorišta – Gyermekszínház“ započeo je 28. svibnja Drugi međunarodni festival kazališta za djecu „Oton Tomanić“.

Gradonačelnik József Kasza je na svečanosti istaknuo da je u ovom bremenitom svijetu od svega važnije da djeci priredimo radost, te da ova smotra za njihovu zabavu i sretne trenutke pretraste u tradiciju. Srboľjub Stanković, predsjednik Umjetničkog savjeta, otvarajući festival izrazio je zadovoljstvo zbog druženja dječjih kazališta na radost djece i onih koji za njih stvaraju. To, izvan svake sumnje, potvrđuje oduševljenje djece koje vidimo na predstavama.

Kazališne trupe stigle su iz Trnave (Slovačka), Budimpešte, Plovdiva (Bugarska), Vessybóla (Švicarska), Rabke (Poljska), Bukurešta, Sankt Petersburga (Rusija, bivši Lenjingrad) i Beograda, a iz njihovog autobusa izbile su blistavo opremljene lutke i dospjele na pozornicu Dječjeg kazališta i negdašnjeg kina „Jadran“ vodeći djecu u svijet čarobnih događaja. Koja je to tajna koja oplemenjuje i izdiže na razinu umjetnosti rad u dječjem kazalištu? Je li uopće moguće nazvati ga umjetnošću kada nema ni izgrađenu esteiku, ni kritičare, ni autore, kao što je to rekao Radoslav Lazić na okruglom stolu, čija je tema bila „Problematika dječjih i lutkarskih kazališta“. Za nas je jednoznačan odgovor dao Vladimir Predmerski, dramaturg i redatelj iz Bratislave, koji je i član žirija: „Rad u dječjim kazalištima može se dići na umjetničku razinu uz pomoć dva uvjeta – napuštanjem didaktike i profesionalizacijom“. Na osnovu naših subjektivnih mjerila ova dva uvjeta ispunile su predstave kazališta iz Švicarske i Slovačke. Predstava „Ljudski cirkus“ Michela i Tine Perrel Gentil prevazišla je rad lutkarskog kazališta. Umjetnik u smokingu, koji se iza paravana u visini grudi cerio i na čijoj su se ruci s rukavicama različitih boja smjenjivale glavice veličine ping-pong loptice, mada su svi od reda pomrli: ukrotitelji, artisti, ekvilibristi (cirkuski svijet) ipak je izazvao smijeh publike. „Ars longa, vita brevis“ (djelo je trajno, život je kratak), rekao je Michel Perrel. Mi znamo da naša duša može podnijeti vita brevis samo ako se u njemu isprepliće humor i radost.

Gosti iz Trnave očarali su publiku svojom predstavom ponovno naglašavajući kazalište pokreta, nasuprot tekstu, ispunjava prostor; poruka mu je univerzalnija i ostavlja veći prostor fantaziji gledatelja.

Bez obzira na odluku žirija, sudeći po aplaudiranju subotičke publike, svaka predstava može se proglasiti pobjedničkom.

A doživljaj publike ne treba dovoditi u sumnju.

(t. l.)

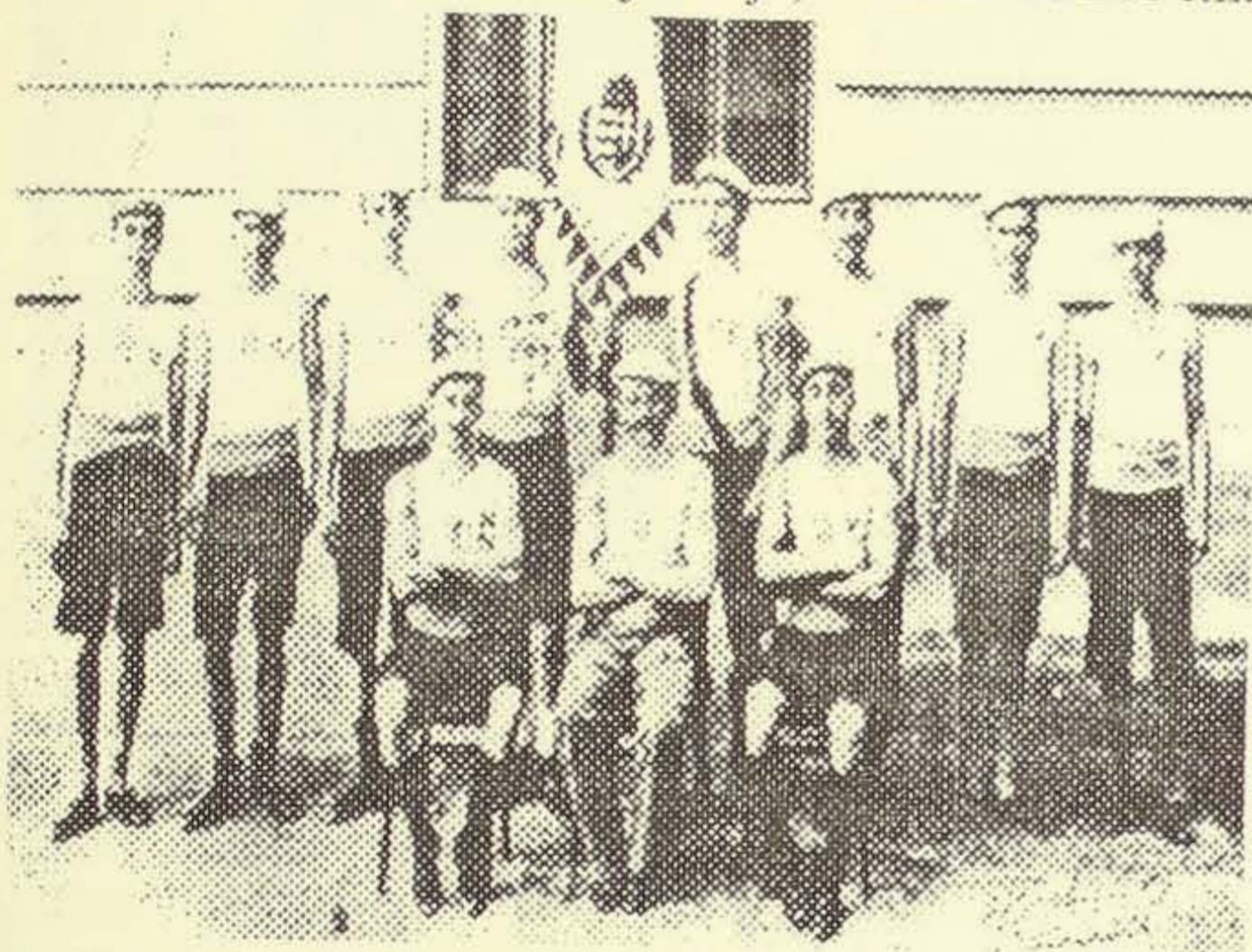

Iz sportske prošlosti Subotice Gimnazisti prvaci države (I.)

Za sportsku povijest gimnazije 26. i 27. svibanj značajni su datumi. Naime, tih se dana rije 94 godine (to je bilo, dakle, 1901.) gimnazisti trijumfirali na I. državnom prvenstvu rednijih škola u sportskoj gimnastici. Osvojili su prvo mjesto i time postali prvaci države – tadašnje ugarske monarhije.

Prvenstvo je održano u Budimpešti u organizaciji i pod pokroviteljstvom Ministarstva vjera i prosvjete uz sudjelovanje 83 srednjoškolske reprezentacije. Subotički gimnazisti, sudjelovanje na ovom natjecanju shvatili su veoma ozbiljno. Pripreme su obavljene disciplinirano pod rukovodstvom kuskog pedagoga i vrsnog sportskog trenera Nikole Matkovića.

Kako se približavao dan natjecanja,

Pobjednička momčad Gimnazije: Elemir Poljaković, Tary Sándor, Macska Béla, Szilberleitner József, Kozla András, Ivan Ifković, Stipan Vojnić-Tunić, Jámbor István, Richter Nándor, prof. Nikola Matković i Lénárd István

jete Gyule Wlassitsa, počelo je I. državno srednjoškolsko natjecanje u sportskoj gimnastici. Najistaknutiji moment ovog natjecanja svakako je bila borba koja je vodena za prelazni trofej ministra vjera i prosvjete koji je za ovu priliku prvi puta bio ustanovljen, a kojega su u konkurenciji 83 reprezentacije u viteškoj borbi osvojili subotički gimnazisti i pobjedonosno donijeli kući na petogodišnje čuvanje – do sljedećeg natjecanja 1906. godine.

Natjecateljska disciplina za prelazni trofej bila je kombiniranog sastava: skok u vis s bacanjem kugle. Momčadi su nastupale u sastavu od 10 članova i svaki je član prvo skakao u vis (uz mogućnost jednog popravnog skoka) da bi poslije bacao prvo desnom, pa lijevom rukom kuglu teški 7,1/4 kg. Rezultati su zbrajani i izraženi u cm. Krajni rezultat: subotički gimnazisti prvi s rezultatom 10.240 cm.

Koliko je izvojevana pobjeda bila sjajna i veličanstvena to, ilustracije radi, pokazuje redoslijed prvih sedam plasiranih momčadi: 1.) subotička Gimnazija 10.240 cm, 2.) Evangelistička gimnazija iz Debrecena 9.740 cm., 3.) Gimnazija ia Szarcasa 9.702 cm., 4.) Državna učiteljska škola iz Zniovarlye 9.650, 5.) Državna

učiteljska škola iz Baje 9.594 cm, 6.) Državna gimnazija iz Eperjesa 9.412 cm., 7.) somborska Gimnazija 9.231 cm...

Na svečanom ceremonijalu proglašenja pobjednika, nakon nadahnutog govora i čestitke pobjednicima ministra vjera i prosvjete Gyule Wlassitsa, darovatelja prelaznog pobjedničkog trofeja, nadvojvotkinji Klofild pripala je čast uručiti ovaj trofej pobjedničkoj momčadi subotičke Gimnazije.

U okviru ove discipline od pojedinaca je najbolji rezultat u bacanju kugle postigao član gimnastike momčadi András Kozla, bacivši kuglu tešku 7, 1/4 kg. prvo desnom (1.174 cm), pa lijevom rukom (978) cm, postigavši krajnji rezultat 1.076 cm.

Svim članovima pobjedničke momčadi uručene su velike srebrne kolajne, a András Kozla za osvojeno prvo mjesto u bacanju kugle posebno je nagrađen velikom srebrnom kolajnom i vrijednom knjigom.

Prvi natjecateljski dan završen je u znaku Subotičana. Drugoga dana na programu su bila tzv. „masovna natjecanja”, ali o tome u narednom broju.

Ante Zomborčević

Priče o gradu

Zgrada pozorišta

(nastavak iz prošlog broja)

Gledalište prvog pozorišta (onog koje je izgorelo u požaru 1915.) bilo je potkovičastog oblika sa galerijama loža u tri nivoa. Većina loža bila je skoro „privatna”, jer su najuglednije porodice decenijama bile pretplatnici (abonenti) na istu ložu. Imati ložu u pozorištu bio je statusni simbol. Same su ukrašavale „svoje” lože, tapetirale ih po sopstvenom ukusu. Loža im je bila sastavni deo života, isto kao i stan. Za žene to je bio izlog gde su izlagale svoje skupe toalete. Osam porodica su preko četrdeset godina (od 1876. do 1914.) imale pravo na lože (Vojnits, Vali, Birkás, Gábri, Radics, Vermes, Törlei i Magyar). Lože su bile svjedoci i „zabave” tadašnje „zlatne mladeži”, koja je dolazila sa pripitim društvom, i svoje „bančenje” nastavljala u ložama, otvarajući šampanjce i „grajom pratila” tok predstave, da bi se posle izvesnog vremena vratila u gostioničarski deo zgrade.

Mada je 1907. zgrada dograđena (kriilo u Vojnovičevoj ulici) dr Milko Izidor 1909. uputio je memorandum, kao predsednik Pozorišnog veća, Gradskom veću, u kojem opisuje stanje u pozorištu rekavši da je ono malog kapaciteta, nefunkcionalno; nema scenskih mogućnosti da se zadovolje savremene pozorišne tendencije. Iz tih razloga mogu se dovesti samo drugorazredne pozorišne trupe, akustika i smeštaj orkestra su loši; zbog malog broja sedišta u pozorište može doći samo određeni sloj građana. Pozorište ne može da vrši funkciju „prosvećivanja naroda” a i povećana je i opasnost od požara. Nažalost ovo poslednje se i ostvarilo, a sa željom za „prosvećivanje malograđana” javili su se mnogo kasnije dvoje „krojača carevog novog ruha” u obliku tandema Ristić – Kokotović. No, o njima će još biti govora. Memorandum dr Milka Izidora preuzeo je sam gradonačelnik dr Bíró Károly, koji je izjavio da se slaže sa njegovim sadržajem, ali finansijske mogućnosti grada zasad ne mogu podneti tu izgradnju. Grad je tada finansirao izgradnju Gradske kuće i kapitalnih objekata na Paliću. U jednoj publikaciji, koja je izdata povodom desetogodišnjeg jubileja gradonačelnika dr Bíróa konstatuje se: ... zadaci bliske budućnosti su sledeći: 1. Izgradnja novog pozorišta 2. Formiranje stalnepozorišne trupe, 3. Izgradnja pozorišta na Paliću 4. Vaspitanje pozorišne publike. Lokalna štampa 1911. i 1913. donosi informacije o tome da u Inžinjerski ured pristižu ozbiljni predlozi sa planovima i mestom novog Pozorišta. Nažalost, ovi planovi nisu sačuvani, a od Prvog svetskog rata na ovamo o izgradnji pozorišta samo možemo sanjati. U sledećem nastavku pričaćemo malo o planovima i pokušajima rekonstrukcije i izgradnje pozorišta.

Szabó Zsombor, arhitekta

Naš izbor

V

Mene češ lako pronaći
u istoj onoj kući,
sa istim onim ljudima,
za istim onim stolom
pod istim onim nebom,
skupi oblutke godina
u rukav one košulje
koju si onda nosila.
Mene češ lako videti
u istom onom ughu.
Miris češ prepoznati
zrele zore po baštama.
Oni će isti ljudi
ustati vedrih zuba
i raširenih grla
kad te ugledaju.

Pero Zubac

Prvi bunjevački imenoslov III.

Neophdono je na ovom mjestu nešto više kazati o tumačenjima pkušaja mađarizacije Bunjevaca (osobito nakon Austro-ugarske nagodbe iz 1867. godine), što je danas pretvoreno u pravu famu.

Činjenica je da je mađarizacija postojala, da su o njoj opasnosti govorili bunjevački preporoditelji, da je izvršena kolonizacija mađarskog pučanstva u južne dijelove tadašnje države, da je mađarizacija postigla stanovite rezultate među dijelom razmjerno malobrojnog bunjevačkog građanstva i inteligencije, da je došlo do promjene bunjevačkih naziva mjesta u korist mađarskih itd.

Međutim, nedvojbeno je da se nakon raspada Austro-Ugarske pitanje mađarizacije potencira baš od strane i pod utjecajem srpskih autora, dok su Bunjevci više bili zainteresirani za stanje u novostvorenoj državi. Sukladno tome, čini se da je razmjernost mađarizacije ipak mnogo više kasnija konstrukcija srpskih povjesničara nego realno prijeteća opasnost (1). Iza stalnog podsjećanja na mađarizaciju, srpska je politika vješto gurala srbizaciju, preobraženu u slavenstvo, jugoslavništvo i slične sintagme (2).

A upravo kao rezultat mađarizatorskih težnji je došlo do bunjevačkog narodnog preporoda. U doba Austro-Ugarske je mađariziran samo mali dio građanstva, ali su Bunjevci u tom periodu i u gradu, a na selu potpuno održali svoj jezik. Postojali su brojni primjeri dobre suradnje među Bunjivcima i Mađarima u formiranju dobrotvornih društava, u crkvenim pitanjima, na političkom polju itd (3).

Pored svega toga, omjer kolonizacije u bunjevačke krajeve nakon 1867. je ipak nesrazmjernost kolonizaciji nakon 1918.

U svakom slučaju, „koliko god su neka iskustva u Austro-Ugarskoj bila neugodna, ipak smo mi Hrvati, Bunjevci i Sokci, baš u njoj dobili Suboticu kao razvijeni gradski školski i kulturni centar”.

Upravo se iz pisanja „Žiga” može vidjeti kako su najvrednija sportska i arhitektonska djela u Subotici bila upravo u doba Austro-Ugarske, dok grad privredno, kulturno i u svakom drugom pogledu stagnira nakon 1918. zbog odsijecanja od svog dotadašnjeg prirodnog zaleđa, perifernog položaja u državi i nacionalno „nesigurnog” sastava pučanstva.

Omjeri i posljedice srbizacije su svakome Bunjevci, koji živi u vojvodanskom dijelu Bačke, očividni. Književni hrvatski jezik postaje strani jezik za Bunjevce; u prvom razredu svih osnovnih škola se uči isključivo ćirilica; hrvatska kultura, književnost, povijest i zemljopis se ne spominju u školama, ili, ako se već o njima govori, to je uglavnom negativno. Bunjevci u školama ne uče ništa o svome narodu i svojoj prošlosti, brojne su bunjevačke obitelji zamijenili stanove i preselile u Hrvatsku, politički su Bunjevci podijeljeni ali faktično skoro potpuno srbizirani (osobito mladi naraštaji), ikavica je gotovo potpuno nestala i predmet je ismijavanja, kroz novokomponiranu narodnu glazbu je drastično snižena kulturna razina Bunjevaca koji su „odvučeni” od svoje srednjoeuropske prošlosti i sada smatraju da je Bačka dio Balkana; Bunjevci se sustavno potiskuju kako s rukovodećih mjesta u državnim službama i firmama, tako i u zapošljavanju i u unapređivanju u državnim organima i poduzećima, a totalna je srbizacija rezultirala posvemašnjem letargijom među bunjevačkim življem (za razliku od mađarizacije!) itd.

9. Imenoslov je objavljen na srpskom jeziku, premda M. Peić frenetično zastpa tezu o Bunjivcima kao zasebnoj slavenskoj naciji. Stoga bi bilo sasvim normalno da je u ovoj knjizi korištena ikavica. No, kako su svojedobno M. Peić i G. Bačlija umjesto „Popisa bunjevačkih riječi” napravili faktički bunjevačko-srpski „rečnik” (primjerice, svećenik = sveštenik itd), tako se i na ovom primjeru vidi da zastupanje teze o navodnoj „autohtonosti” Bunjevaca i njihovoj „kroatizaciji” je zapravo samo maska za odvajanje Bunjevaca od hrvatstva, iz čega slijedi, manje ili više otvoreno (nedvojbeno u ovome prednjači Albe Kuntić, koji se potpisuje kao Alba M. Kuntić), da su Bunjevci Srbi katoličke vjere.

Summa summarum, „Imenoslov bačkih Bunjevaca” je više amatersko nego znanstveno djelo, jer nisu u dovoljnoj mjeri korišteni znanstveni metodi rada. Veliki broj prikupljenih podataka se svakako trebaju uzimati uz rezervu i pri daljnjoj uporabi provjeriti. Pouzdaniji su podaci o osobnim imenima i osobnim i obiteljskim nadimcima, dok su vrlo slaba točka prezimena. Zbog toga doista Imenoslov treba smatrati putokazom za daljnja ozbiljnija istraživanja na temu onomastike bačkih bunjevačkih Hrvata.

(1) Primjerice Aleksa Ivić, koga A. Sekulić u svojoj monografiji često citira kada govori o mađarizaciji (75, 76, 80), Vasa Stajić, („Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca”, Letopis Matice srpske 325/1-3, Novi Sad 1930, 158-209; „Mađarizacija i preporod Bunjevaca”, Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu VIII/1, Sremski Karlovci 1935, 50-93); Stefan Ilkić, „Bunjevci i mađarizacija”, Književni sever III/3-4, Subotica 1927., 135-141 itd.

(2) Primjerice V. Stajić kada kritizira pekićevu „Povijest Hrvata u Vojvodini”, kaže da se neće osvrnuti na dio knjige „koji kazuje događaje od god. 1918-1929” („Mađarizacija i demađarizacija”, str. 159.)

(3) Na hipertrofirane priče o mađarizaciji, zanemarivanje stvarne srbizacije, te na nedovoljno istraženu bunjevačko-mađarsku suradnju u prošlosti, odlično je ukazao Tome Vereš u kritičkom studijskom prikazu prvog izdanja Sekulićeve monografije: „O prvoj bunjevačkoj summi”, Marulić 4/1990., Zagreb, 471-494.

Joso K.

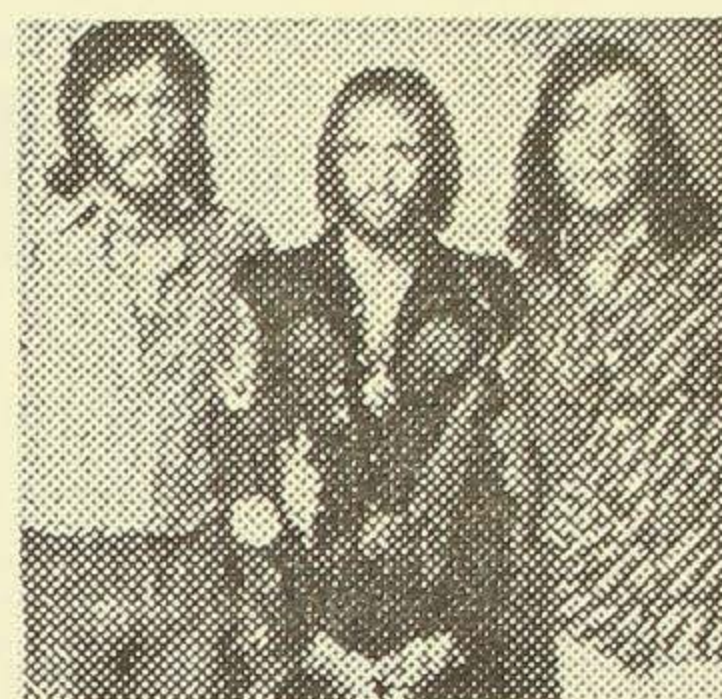
Imenik rocka

BEE GEES, najuspješnija australijanska rock-grupa svih vremena, koja je već nakon početnih uspeha definitivno odselila u Veliku Britaniju, a od ranih sedamdesetih žive i rade u SAD. Blizanci Maurice (vokal, bas-gitara i klavijature) i Robin (vokal), i najstariji brat Barry Gibb (vokal, gitara), dva puta su se „dizali iz pepela” i svoju, naizgled već presahlu kreativnu karijeru „lansirali” u još veće visine: 1970. i 1975. Robin Gibb, koji je pokušao i samostalnu karijeru (ne naročito uspješno), umro je 1989. godine od prevelike količine droge.

Probrana diskografija:

- „Bee gees first” (1966.)
  - „Horizontal” (1967.)
  - „Idea” (1969.)
  - „Here at last – Live” (1971., koncertni)
- Robin Gibb, samostalno:
- „Robin’s reign (1970.)

CAPTAIN BEEFHEARTS – „Kapetan go-

vede srce”, krštenim imenom Don Van Vliet, rođen je 1941. u Kaliforniji, kao dete holandskih doseljenika. U početku karijere slavljn kao budući veliki „beli” blues pevač. U zenitu karijere se opredelio za alternativnu i eksperimentalnu muziku, i kao lider svog „Magic Banda”, a nešto u društvu svog „patrona”, pokojnog velikana rocka, uvrnutog (al) i genijalnog Frank Zappe, stvorio neka od najvrednijih dela progresivne rock muzike. Od 1993. godine potpuno napušta muziku i „prebacuje se” na svoju drugu veliku ljubav – slikarstvo.

Probrana diskografija:

- „Safe as milk (dropout boogie, 1967.)
- „Strictly personal” (1968.)
- „Trout mask replica” (dvostruki, 1969.)
- „The spotlight kod” (1971.)
- „Clear spot” (1972.)
- „Unconditionally guaranteed” (1973.)
- „Bat chain puller” (1976.)
- „Bongo furry” (sa Frank Zappom, 1975.)

CHUCK BERRY – mada se to, da je kojom srećom još uvek živ, pokojnom Elvisu Prestleyu ne bi dopalo, Chuck Berry (rođen je 18. septembra 1931. godine na delti reke Mississippi) je najranija legenda rock’n rolla i njegov najuticajniji „stvaralac”. Na titulu „kralja (i utemeljitelja) rock’n rolla” ravnopravno su uvek aspirirali; Berry, Prestley, „Little” Richard, i Jerry Lee Lewis, ali je činjenica da je specifični duh ove muzike oličen u njenom ritmu, gitarskim „rifovima” i tekstovima, a naročito u njenom harmonijskom sklopu kao „razvijenom” i urbanizovanom prelasku s autentičnog crnog „rhythm-and-bluesa” na rock, najbolje i najverljivije prezentovao upravo Chuck Berry.

Probrana diskografija:

- „Golden decade” (1955.)
- „Back home” (1956.)
- „San Francisco dues” (1960.)
- „London sessions” (1966.)
- „St Louis to’ Frisco to Memphis” (1969.)

Robert Tilly

AUROMETAL

Naš književni leksikon

Lazar Francišković – rođen 4. svibnja 148. godine u Subotici. Osnovnu školu i gimnaziju završio u rodnome mjestu i započeo Ekonomski fakultet u njemu. Sa Vladimirom Đurićem i Ivicom Mandusovim objavio je pjesme u zajedničkoj zbirci „Zov riječi“, Osvit, Subotica 1977. Samostalnu zbirku pjesama „Utva bez krila“, u izdanju subotičkog „Osvita“ objavio je 1980. Priče, pjesme, eseje i prikaze objavljivao u časopisima i listovima: „Subotičke novine“, „Glas mladine“, „Dometi“, „Polja“, „Uznet“... Zastupljen u zbornicima i monografijama, kao i u zborniku na mađarskom jeziku, „Lappalok Horgonja“ u izdanju „Életjela“ iz Subotice. Bavi se fotografijom, astronomijom... 1994. godine imao samostalnu izložbu fotografija. Za tisak ima šest rukopisa iz različitih oblasti umjetnosti i znanosti, neke će od njih ugledati svjetlost dana ove godine.

Bujoklas vode

U zlatogrumevlju vode

I osmjehom u njenoj ruci

Sedefno vrelo je pjevalo.

Zagledani u zlatotâjsna

Zaboravili osviti su dana.

A u oku mu tude nebo čamilo.

Odavno na dugoj cesti

Njen meki čar ga prati.

Vodena srma vrta još se talasa.

Bujoklas zlatoplam kose

Na ruži lahora blista.

U zjenama plavet joj cvjeta.

Plemeniti inat na licu

Još uvijek putnika čeka.

Lazar Francišković

Izložba crteža Matije Molcera

Opus „Šamani“

Svestrani stvaralac koji se uspješno okušao na tri polja umjetnosti: u glazbi kao skladatelj i koncertni izvođač, u književnosti kao pjesnik, prozaist, esejist i prevoditelj na mađarski i njemački (ili s tih jezika na maternji), u likovnoj umjetnosti kroz slikarstvo i crtanje, naš sugrađanin **Matija Molcer** dobro je poznat široj kulturnoj javnosti. Doda li se tomu da piše glazbene, kazališne i likovne prikaze i kritike, te da je istaknuti glazbeni pedagog, dobijamo sliku zaista neuobičajenog i rijetko nadarenog umjetnika.

Po naravi skroman i nenametljiv, g. Molcer plijeni nepresušnom energijom, poput nekoga vrela, te svojom snagom i neumornim radom stvara raznolika djela neprolazne vrijednosti pred kojima čovjek u nekakvom čudu stoji uvijek u dilemi divljenja i dvojbe, teško razumijevajući da je sve to djelo jednoga istoga čovjeka. Tako je bilo i u petak 26. svibnja kada je u prostorijama redakcije „Subotičkih novina“ otvorena izložba 16 crteža u tušu iz njegova najnovija opusa „Šamani“. Otvorenje je započelo recitiranjem dvije njegove pjesme (**Sandra Mirković**) i izvedbom jedne njegove skladbe za violončelo (**Marko Nikodijević**). Slušajući pjesme i glazbu, mirni pogled usmjeren na crteže šamana mutila je misao o idealu renesansnog, svestranog čovjeka, koji se nalazi među nama. Kroz rad i djelo ostvariti puninu života, potvrditi vrijednost stvaralačkog, te tim stvorenim i novim izgraditi humaniji svijet, a pri tome ostaviti po strani tugaljivu misao koja vuče k bijegu od surove zbilje... motivi su koji se nadaju promatraču u susretu s njime.

Otvarajući izložbu g. **Milovan Miković**, glavni i odgovorni urednik „Subotički novina“, pojasnio je povijest i simboliku šamana, tih „poluljudi, poludemona“, a o ovim radovima je, između ostaloga, rekao: „Molcer nikome ne dozvoljava da ga upregne u jaram saznanja, ali ne ostaje ni izvan njega. Međutim, on pored talenta raspolaže i preko potrebnom disciplinom koju stiču vrsni stilisti. U njoj je srećno udružena disciplina muzičara, izvođača, pesnika, pisca, prevodioca i, razume se, slikara dok beleži svaku menu onako kako mu je kroz um ili srce sinula“.

(t. ž.)

Pokretanje „Bunjevačkih i šokačkih novina“ (V.)

Od posebnog je značaja Antunovićeve korespondencija, osobito s Ilijem Okrugićem – Srijemcem i Strossmayerom. Raspolažemo, na žalost, samo pismima, i to ne svim, koje je Antunović uputio Strossmayeru, a ne i onima koje je dobio kao odgovor, jer je on ta svoja pisma uništio, kako to njegovi biografi tvrde. Međutim, to što je sačuvano govori o neumornoj aktivnosti već oboljelog preporoditelja. U arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, u tzv. Strossmayerovoj ostavštini među pismima upućeni biskupu Strossmayeru ima i 36 Antunovićeve pisama. Ja sam imao prilike da ta pisma vidim i neka od njih pročitam. Rukopis je izuzetno teško čitljiv. Čitajući ova Antunovićeve pisma može se zaključiti da je prijateljstvo između njih dvojice bilo čvrsto. Ta pisma su bila napisana u razdoblju od 1872. do 1881. godine. Znači, počeo je pisati onda kada su poteškoće s novinama već bile kulminirale, pa se u pismima žalio svom pokrovitelju kako ima velikih problema. Jedva da u pismima ima pojedinosti iz ličnog života; u njima dolazi do izražaja divljenje Strossmayerovom umu. Vidi se da je Antunović obavještavao svog „plemenitog prijatelja“, kako ga je oslovljavao, o svom književnom radu, o prestanku izlaženja novina koncem prosinca '72. i to zato „jerbo kao političar neimam vremena ni mislit se. Sam sam u svačemu, u velikom i malom, ni duševno, ni tvarno dostačan“. Ali, nastavlja dalje, treba zadržati „Vilu“, jer „oba dva lista ni umom ni kesom ne bi mogao dalje vodit“. Očevidno da je imao finansijskih problema s izdavanjem lista. Sačuvana su još dva Antunovićeve pisma u ovoj arhivi, Ivanu Kukuljeviću i Ivanu Tkalčiću, a u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu je sačuvano jedno njegovo pismo Ivanu Mažuraniću.

Jedan od najznačajnijih Antunovićeve su radnika bio je Ambrozije Boza Šarčević, također veoma obrazovan čovjek. Njega ću pomenuti po jednom značajnom djelu koje se zove „Tolmač izvornih književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riječi“. Taj je „Tolmač“ objavljen krajem sedamdesete godine u Subotici o trošku „Bunjevačkih i šokačkih novina“. U predgovoru knjizi autor objašnjava da će se tu naći „one riječi našeg jezika koje je osamljen i duševno zapušten narod naš bunjevački ili zaboravio ili ih čuti i naučiti do sada nije prilike imao.“ Rječnik je, dakle, bio namijenjen čitaocima novina, ali pisac vjeruje da će se njime „moći koristiti svaki Bunjevac i Šokac koji knjigu štije, tako isto i ostala naša bratja Srbi, Hrvati, Slavonci i ostali rodaci“ – kako on kaže – „koji ne razumu strane jezike“. Šarčević dalje navodi kako će se ovdje naći one riječi koje su književne, i kako misli da je zabilježio sve ono što je mislio da je potrebno jer je nerazumljivo, a „te riječi je našim bunjevačkim jezikom protolmačio.“ Ovaj „Tolmač“ sadrži oko 10.000 riječi i daleko je najobimnije Šarčevićovo leksikografsko djelo. Kasnije su štampana još tri njegova rječnika, ali drugačija i manjeg obima.

(nastavić će se)

mr. Josip Buljović

Promocija „Imenoslova bačkih Bunjevaca“ u Novom Sadu

U velikoj dvorani „Matice srpske“ 19. je svibnja u Novom Sadu održana druga promocija „Imenoslova bačkih Bunjevaca“ autorstva **Marka Peića** i **Grge Bačlije**. Na predstavljanju su govorili: **Boško Petrović**, predsjednik „Matice srpske“, dr. **Jovan Jeremić**, profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, dr. **Dragoljub Petrović**, profesor, inače profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, dr. **Mato Pižurica**, profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, dr. **Milica Grković**, profesorica Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, **Milovan Miković**, elektr. NIP „Subotičke novine“ u ime nakladnika, **Ana Pešut**, koja je pročitala odred-

nicu slova „K“ iz osobnih nadimaka s pravilnim izgovorom i deklinacijom, **Nela Štetak**, **Kristina Kuntić** i **Miroslav Horvat** koji su pročitali bečarce **Marka Peića**, iz njegove knjige „Hiljadu bečaraca“.

Naredna promocija Imenoslova održat će se u Tavankutu 11. lipnja s početkom u 19. sati u velikoj dvorani Doma kulture, u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra iz Tavankuta, uz prigodan kulturno-umjetnički program. Također se vode intenzivni pregovori da se do kraja lipnja održi promocija „Imenoslova“ i u Somboru.

Prva samostalna izložba troje mladih Subotičana Osvježenje i vrijednost

Mnogima u ovom teškom i, poglavito za umjetnost, nenaklonjenom vremenu sigurna luka „spasa” jest lagano prepuštanje kolotečini nametljive i sumorne zbilje. Stojeći u njoj, rijetki su danas oni koji uporišnu točku za Arhimedovu polugu, koja će sigurno držati i voditi život u prostoru smisla, nalaze u snazi vlastita entuzijazma, vjeri u načela svojega rada i želji za promjenom na bolje. Podizati dostojanstvo života u takvim uvjetima i vremenima ostavljeno je, izgleda, samo mladosti i umjetnosti. Sretan spoj te dvije značajke otkriva se u djelu troje mladih likovnih umjetnika iz Subotice, koji, kao usamljeni svjetionici, postavljenih na čvrstoj hridi individualne težnje pokazuju svjetlom svojih djela moguće putanje plovidbe pučinom lijepog, i ujedno ukazuju na tmulu obalu nedostojnog, kojega se valja kloniti.

Miroslav Jovančić, slikar, **Jasmina Jovančić Vidaković**, grafičar i **Tibor Szarapka**, vajar, Subotičani koji su nedavno završili studij na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, predstavili su, po prvi puta samostalno izlažući, kulturnoj javnosti Subotice u prostorima „Likovnog susreta” svoja umjetnička ostvarenja. Izložbu je otvorila **Olga Šram**, ravnateljica „Likovnog susreta”, u petak, 26. svibnja, a čin je uzveličala pijanistica **Katalin Peter**, izvedbom jedne svoje skladbe na glasoviru.

Mada je svatko od njih različitog usmjerenja i radi u različitim tehnikama, iako imaju različiti senzibilitet, te u djelima prevladavaju različiti motivi, ipak imaju i nešto zajedničko, a to je prefinjen, izgrađen i već, možemo slobodno reći, zreli likovni izraz. Jer, kako drugačije ocijeniti, kad sigurnost u izgradnji kompozicije, tanani osjećaj za boju ili prostor i dosljednost u poštivanju suvisle zaokruženosti likovne cjeline, prožimaju njihove radove. Ujedno, osjeća se i napor za izdržavanjem na uspostavljenim „pravilima” osebjnog, vlastitog stila. Slike, grafike i skulpture ovo troje mladih, ali sada već lako prepoznatljivih umjetnika, predstavljaju rafinirano ispletenu mrežu osjećanja koja se u djelo pretače snažnim biljegom impresije.

Završimo ovaj mali prikaz riječima Olge Šram, inače povjesničara umjetnosti: „Mislim da ova izložba najbolje govori o potencijalu koji imaju. Oni stvaraju dušom i srcem sažimajući svo iskustvo i znanje koje su do sada stekli, ali sa vlastitim stvaralačkim doprinosom. Iako su na samome početku, nadam se i verujem da će njihova biogravija biti bogata.”

Izložba će biti otvorena za javnost do kraja lipnja.

(t. ž.)

Izložba likovne sekcije „Bunjevačkog kola” Svečano i odabrano

Kao i svake godine u proljeće, likovna sekcija „Bunjevačkog kola” priredila je 31. svibnja u vestibulu Gradske kuće tradicionalnu izložbu slika.

Od osnutka ova sekcija neprekidno radi, a kroz njene redove prošlo je nekoliko stotina likovnih umjetnika, od početnika do akademskih slikara. Između ostalih izložene su slike: **Ivana Balaževića**, **Stipana Šabića**, **Josipa Skenderovića** – Age i drugih.

Ovoga puta priređeno je 54 rada od 36 autora. Retrospektivno su izloženi radovi i

onih umjetnika koji više nisu među nama: **Lajče Evetovića**, **Gustike Matkovića**, **Ivana Tikvickog**, **Marka Vukovića** i **Imre Futoa**.

Izložba je otvorena u prisustvu preko 300 posjetitelja uz osvrt na 25 godina likovnog rada profesora **Györgya Borosa** i pozdravnom riječi **Bele Ivkovića**, predsjednika KUD „Bunjevačko kolo”.

Izložba je otvorena do 16. lipnja.

(lj. v. l.)

Vredan uspeh učenika OŠ „Jovan Jovanović Zmaj” Prvi u opštini, treći u Vojvodini

U cilju zanimljivijeg i bogatijeg školskog života, Dežji kulturni centar iz Novog Sada organizovao je program za učenike IV razreda osnovnih škola pod nazivom „Bravo školo, tri puta ura za igranje”. Program takmičarskog karaktera održan je „po kup sistemu” u tri navrata.

Na prvom susretu, održanom 6. maja u Osnovnoj školi „Miloš Crnjanski”, učestvovala su deca iz subotičkih osnovnih škola „Ivan Milutinović”, „Matko Vuković”, „Sonja Marinković”, „Jovan Jovanović Zmaj” i „Miloš Crnjanski”. Učenici su program predstavili kroz sledeće tačke: grupna pesma, umetničko recitovanje, muzička tačka, dramatizacija, tačka iznenađenja i plesna tačka.

Nakon „kvalifikacionog” usledilo je „finalno” takmičenje učenika subotičkih osnovaca u Domu Vojske Jugoslavije, nedelju dana kasnije. „Ulaznice” za ovo takmičenje

stekle su škole „Miloš Crnjanski”, „Ivan Milutinović” i „Jovan Jovanović Zmaj”. Prikazane tačke tročlani stručni žiri ocenjivao je brojevima od 1 do 5. Tridesetoro učenika škole „Jovan Jovanović Zmaj”, sa osvojenih 87 poena, steklo je pravo da predstavlja naš grad na superfinalnom takmičenju, a, pored osvojenog pehara, svaki član ekipe kao nagradu dobio je knjigu.

U Novom Sadu 27. maja susreli su se osnovci iz Ečke, Subotice i grada domaćina. Prvo mesto zauzeli su učenici iz Ečke, dok je Subotičanima pripalo treće. Posle obilaska Petrovaradina, u diskoteci „Paradiso” nastavljeno je druženje uz specijalni program.

I na kraju, pored iskrenih čestitki klincima iz Subotice, recimo da su učenike „Zmaja” pripremale učiteljice **Ana Kopunović** i **Marija Kovač**.

(z. r.)

Koncert pravoslavne duhovne glazbe „Izbavljenije posla Gospod”

Na dan sv. Ćirila i Metoda, po istočnom kalendaru, 23. svibnja 1995, u Subotici je gostovalo Pevačko društvo „Mokranjac”, koji djeluje pri hramu svetog Save u Beogradu. Osim koncerta održanog u kazalištu „Age d’or” u 19 sati, „Mokranjac” je uveličao euharistijsko slavlje u crkvi „Vaznesenja Gospodnjeg” u Subotici pjevajući Liturgiju sv. Ivana Zlatoustog s djelima Mokranjca, K. Stankovića i Bortnjanskog.

Pjevačko društvo „Mokranjac” osnovano je 1931. godine u Beogradu od strane uglednog srpskog skladatelja Koste Manojlovića i s velikim elanom je radio do izbijanja II. svjetskog rata. Nakon toga, zbor radi smanjenom aktivnošću, a od 1985. nastavkom gradnje hrama sv. Save na Vračaru, ukazuje se potreba za zborom koji će dostojno moći pratiti arhijerejske i druge službe. Na mjesto zbororavnatelja 1988. dolazi g. Aleksandar Spasić i od tada, osim redovitih aktivnosti u crkvi, zbor ima i koncertnu djelatnost. Do sada su izvodili tridesetak srpskih, desetak ruskih skladatelja i voklano-instrumentalna djela Bacha, Mozarta, Verdija, Brucknera i nekoliko djela suvremenih skladatelja.

U kategoriji posebnih parohijskih zborova, „Mokranjac” je, sudjelujući na XIV. Mešunarod-

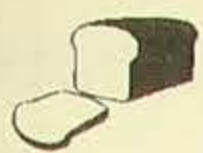
nom festivalu crkvene glazbe u Hajnowski (Poljska) ove godine, osvojio prvo mjesto. O samome festivalu zborovoda Spasić kaže: „To je jedan od retkih festivala koji ima svoj fah, a fah ovog festivala je crkvena pravoslavna muzika. Vrlo je interesantno što se to dešava u Poljskoj koja je mahom katolička zemlja. U kategoriji parohijskih horova bilo ih je 6 ili 7, a mi delimo prvu nagradu sa jednim ženskim horom iz Rusije, iz Novgrada.”

Na koncertu u dvorani „Age d’or” zbor je izveo dio programa koji je izveden na festivalu u Poljskoj, a kao solisti su nastupili: **Snežana Šipić**, sopran, **Violeta Poleksić**, mezzosopran i **Jovan Milić**, bas-bariton.

Osim djela Kornelija Stankovića, Isidora Bajića, Mokranjca, Milivoja Cvrčanina i Svetolika Paščana, zbor je izveo i „Opelo” posvećeno ubojstvu kralja Aleksandra I. u Marseilleu 1934. godine, suvremenog poljskog skladatelja L. M. Rogowskog, a kao skladatelj javio se i zborovoda Aleksandar Spasić, skladbom „Svjati Bože”, koja je ušla na festivalsku kazetu, što je i posebno priznanje autoru. Koncert se završio Mokranjčevom „Himnom sv. Savi”.

(n. s.)

Skup NSS glede pristojbi Pitanje egzistencije, a ne dobiti

Čelnici OO NSS iz Subotice održali su 24. svibnja u zgradi „Nove opštine” skup na koji su pozvali svoje članstvo i zainteresirane seljake. Povod za to bile su prispjele pristojbe za zemlju i kuću.

Prisutnima se prvi obratio dr. Ljudevit Vujković Lamić, općinski odbornik i predsjednik NSS za Suboticu, rekavši da je pristojba za kuću 8 do 12 puta viša nego li lani, nada dohodak nikome nije u tolikoj mjeri povećan. Ipak, po njegovim riječima, NSS nema namjeru služiti se „nezakonskim sredstvima” ne plaćajući pristojbe, ali ima pravo „iskazati nezadovoljstvo” i to upućivanjem žalbi Ustavnom sudu i skupljanjem potpisa peticija. Gospodin Vujković Lamić podsjetio je da država nije ispoštovala niti seljacima za sjetvu obećanih 10 litara nafte po hektaru, da je do žetve ostalo malo vremena i glede toga upozorio:

– Ne zna se otkupna cina, koliko ćemo nafte dobit... To će nas dovest do bankrota, el nećemo moć ni živit, a kamoli platit porez. Tribalo bi da nam rodi 50 meteri žita po jutru pa da priživimo. U ovakim uslovi na obrade to mi liči na vic.

Jedan od osnivača stranke gospodin Bela Sudarević rekao je da će žalbe ove godine biti odbijene, ali da je njihova svrha „upozorenje vlastima” procjenjujući da će veliki broj zastupnika stati na stranu seljaka i da će se ovo pitanje naći na jesenskom zasjedanju Skupštine. I on zastupa stajalište da je pristojba mora platiti, ali i podsjeća da u Ustavu „na 5-6 mjesta” stoji da se doprinosi pristojbe plaćaju prema mogućnostima, tj. ostvarenoj dobiti. Stoga je prisutnima Sudarević poručio:

– U svoje, i u ime moje stranke kažem: nemojte platit više od 30% prispili iznosa za porez.

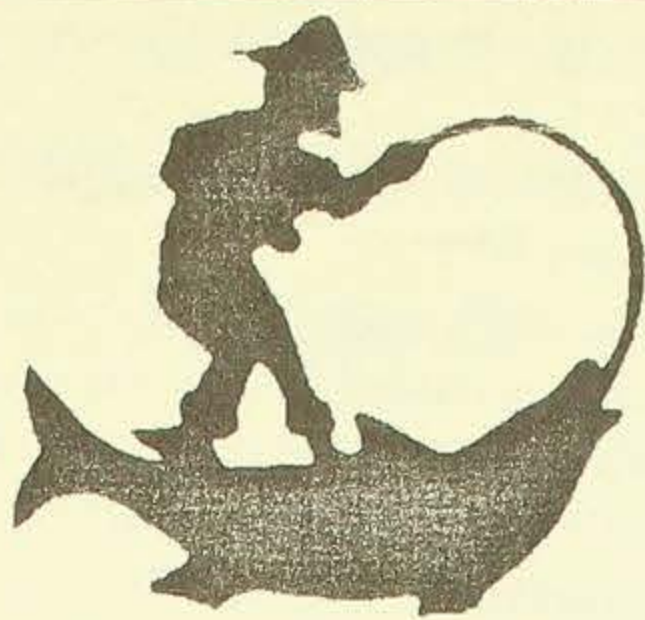
Za potpisivanje peticije, za čije je izvršenje u dnevni red zasjedanja republičke skupštine potrebno 10.000 potpisa, velika je samo u Srijemu već prikupljeno preko 1.000 i da se odvija prema planu.

Glede posljednje iznesene tvrdnje nadovezao se Ljudevit Vujković Lamić rekavši da su se ovoj akciji NSS u Subotici pridružile DZVM, SVM, RDSV, NSZV, a kako nam je naknadno rečeno, i DSHV.

U razgovoru koji je nakon toga uslijedio jedan od prisutnih poljodjelaca predložio je da se pristojba plaća po ostvarenoj dobiti, dva puta godišnje (nakon žetve i u jesen) i to tek nakon što država izmiri svoje obaveze prema seljaku glede otkupa.

Jedna od osnovnih primjedbi organizatorima skupa bila je nedovoljno poklanjanje pozornosti medijima, tj. nepozivanje novinara na slične sastanke.

(z. r.)

Za ribiče O sportskom ribolovu

Sportski ribolov je svestrani duhovni i fizički rekreativni odmjer, a u odnosu na druge sportove omogućuje da se njime bave ljudi skoro svih uzrasta i oba pola. Dok je u privrednom ribolovu osnovni cilj uloviti što više ribe, u ovom načinu prvenstveni cilj je boraviti u prirodi i naravno loviti ribu po određenim pisanim i nepisanim pravilima. Pisana pravila sadrži svaka ribolovna dozvola, a kršenje ovih pravila podliježe sankcioniranju. Ovaj ribolov zahtijeva znanje kako pronaći ribu, napose onu koju želimo loviti, kako je namamiti da uzme od nas ponudeni mamac. Kada je riba uzela mamac, a ribič je okačio na udicu, tada za njega nastaje najzanimljiviji trenutak: slijedi nadmetanje sa ribom, koja želi da se oslobodi udice, da naglim promjenama kretnji zaplete pribor o neku podvodnu zaprijetku i da ga otkine; da onemogućiti završetak u čuvarici. Postupak je složen, traži veliko znanje i mnogo iskustva od ribiča. Nepisana pravila obvezuju ribiča da nikada neće prodati ulovljenu ribu niti je zamijeniti za neko dobro. S ulovljenom ribom postupat će humano; svojim ponašanjem neće ometati mir drugih ribiča; oko vode i u vodi neće uništavati biljke, neće oštećivati obalu vode i na kraju ribolova sa sobom će ponijeti otpatke.

U sportskom ribolovu se smije koristiti samo dopušteni pribor, riba se smije loviti samo mamcem na udici, a može i čerencem površine do 1 m², radi ulova kedera. Pošto je ovaj ribolov udičarski, dijelomo ga po načinu na: a) lov ribe na čekanje i b) lov ribe u pokretu.

Lov ribe na čekanje odvija se kao: a) lov plivajućim mamcem i b) lov mamcem na dnu. Svaki od ovih načina bit će opisani samo u glavnim sastojcima, jer su pojedivosti dobro poznate ribičima.

Zanimljivost: procjenjuje se da našu planetu ribe naseljavaju oko 350 milijuna godina. Riba su svi kralježnjaci koji žive u vodi, dišu na škrge, tijelo im je prekriveno krljuštima (sem nekoliko izuzetaka) i kreću se po vodi pomoću peraja. Klasa riba (latinski Pisces) danas predstavlja oko 20.000 vrsta rasprostranjenih u morima, rijekama, jezerima, kanalima i barama.

U svibnju se mrijesti najveći broj riba, pa je u njemu lovostaj na neke od najplemenitijih: šarana, smuda, soma itd. Štuka i bucov su se izmrijestili u prvoj polovici travnja i na njih je ribolov dopušten.

Alojzije Stantić

Za ljubitelje pasa Belgijski ovčari

Matična zemlja Belgija

Slični psi postoje i u Nemačkoj, Francuskoj, Holandiji.

Moglo bi se reći da je to idealan tip ovčarskog psa, koji objedinjuje u sebi sposobnosti rada sa stadom i čuvanja stada. Smatra se da su to psi koji oduvek postoje na pašnjacima severne Evrope. Belgijske ovčare je tek 1981. selekcionisao profesor Reul u Belgijskoj veterinarskoj školi. Podelio ih je na 4 osnovna tipa:

1. Malinoa

Dobio je ime prema oblasti u kojoj je nastao. Nešto niži od ostalih pasa te grupe (visina do 60 cm). Ipak je najčvršći i najrobusniji. Izgledom veoma sličan nemačkom ovčaru ali različite uglovanosti nogu i veličinom sitniji. To je temperamentan ovčarski pas i izrazito agresivan čuvar. Često se pojavljuje na takmičenjima službenih pasa gde pokazuje izvanredne rezultate. Psi ove rase najčešće se nalaze na vrhu rang liste svetskih takmičenja u dresuri službenih pasa.

2. Lakenoa

Pas tvrde oštre, nepolegale dlake, ride boje sa nešto crnih tragova. Visina do 62 cm. Teško se prilagođava urbanoj sredini, zbog velikog temperamenta, ali je takođe veoma inteligentan, dobar radnik i odličan čuvar.

3. Gremendal

Pas duge, polegale, sjajno crne dlake. I pred velike sličnosti sa nemačkim ovčarom uočljiva je razlika u uglovanosti kostiju zadnjih nogu, dužini trupa i nešto lakšoj konstituciji tela. Na uzgoj je najviše uticao uzgajivač Nikola Roze iz Gremendela. Visina 62 cm za mužjake i oko 58 za ženke. Težina oko 28 kg. Treba reći da je to inteligentan pas, koji se lako obučava, dobro pamti, hrabar je i dobroćudan. Veliki je prijatelj dece, dobar pomoćnik policije i elegantan pratilac ljubitelja prirode.

4. Tervieren

Potpuno isti kao grenendal, ali crvenkasto smeđe boje sa crnim oznakama. Iako su ove dve rase toliko bliske da se u leglu grenendala može pojaviti tervieren i obratno, što se toleriše od strane Kinološke Federacije, ipak postoji neka veza između boje dlake i grade psa. Naime tervieren je nešto snažniji i otporniji od svog elegantnog crnog brata. Pretpostavlja se da je pretežno grenendal oplemenjivan i ojačavan tervierenom. Iako snažnog tela uopšte ne deluje teško. To je zdrav, otporan, lako pokretan pas. Veoma je cenjen zbog otvorene inteligencije i hrabrosti. Obavezno bogatijeg krzna nego grenendal, raskošan je u svojoj lepoti. Ističe se kao sanitetski pas u pronalaženju zatrpanih ljudi u ruševinama i snežnim lavinama. Odličan je kućni pas, prijatelj dece, duhovit drugar u igri sa mladim osobama, a pri tom hrabar i sposoban zaštitnik porodice.

Dorde Banjac

VITAMIN B12 (KOBALAMIN)

Činjenice:

Opšte je poznat kao „crveni vitamin”, kao cijanokobalamin. Jedini je vitamin koji sadrži neophodne mineralne elemente. Loše se asimiluje kroz želudac. Potrebno je da se kombinuje sa kalcijumom tokom apsorpcije da bi ga organizam dobro iskoristio. Ishrana siromašna vitaminom B1 i bogata folnom kiselinom (kao što je vegetarijanska ishrana) često skriva nedostatak vitamina B12. Dobro funkcionisanje tiroidne žlezde (štitna žlezda) potpomaže apsorbovanje vitamina B12. Simptomi nedostatka vitamina B12 mogu se pojaviti tek pet godina pošto se on iscrpi iz telesnih rezervi.

Šta vitamin B12 može da učini za Vas:

- Stvara i regeneriše crvene krvne ćelije i na taj način sprečava anemiju.
- Potpomaže rastenje i povećava apetit kod dece.
- Pojačava energiju.
- Održava dobro stanje nervnog sistema.
- Dobro koristi masti, ugljene hidrate i proteine.
- Otklanja razdražljivost.

Pčelinjak u lipnju Vrijeme novih matica

Pčelare u lipnju očekuju mnogi važni poslovi koji se mogu uvrstiti u najznačajnije za pčelare. To su uglavnom vrcanje meda, održavanje radnog rasporeda pčelinjih zajednica, formiranje nukleusa, proizvodnja matica, njegovanje rojeva i osnovnih zajednica od kojih su rojevi proizvedeni.

Budući je bagremova paša ove godine podbacila zbog nepovoljnih vremenskih prilika, pčelari treba dobro da razmisle hoće li vratiti to malo unosa od 5-6 kg što ga je bilo. Pčelari bi trebalo u ovom slučaju posvetiti posebnu pažnju na radno raspoloženje pčelinjih zajednica. Nastupa bespašni period u kojemu pčele ne mogu sakupiti dovoljno nektara za vlastitu ishranu i pravilan uzgoj legla. Ovaj nastupajući bespašni period posebno opterećuje pčelare, jer se pčelinje zajednice moraju pomagati da ostanu u odgovarajućoj snazi, a nekada čak i da se spasu od gladi.

Najvažnije je da se ne dopusti da se zalihe hrane istroše i da pčelama zaprijeti glad. Stoga, uoliko su rezerve hrane u košnici nedovoljne, neophodno je prihranjivati pčelinje zajednice šećernom otopinom (1:1) u manjim količinama (2-3 dl svake večeri). Male, ali stalne količine šećerne otopine odlično djeluju kao biološki stimulans. Prihranjivanje medom u ovo vrijeme treba izbjegavati. Tijekom prihranjivanja u ovom periodu dobro je suziti leta na košnicama. Davanja saća za izgradnju u ovo vrijeme nije

– Poboljšava koncentraciju, pamćenje i ravnotežu.

Oboljenja koja nastaju usled nedostatka vitamina B12:

Opasne anemije i oštećenje mozga.

Najbolji prirodni izvori vitamina B12:

Džigerica, govedina, svinjetina, jaja, mleko, sir, bubrezi.

Neprijatelji:

Kiseline i baze, voda, sunčeva svetlost, alkohol, estragon, pilule za spavanje.

Lični savet:

Ako ste vegetarijanac i ako ste iz svoje ishrane isključili jaja i mlečne proizvode, onda Vam je potrebna popuna vitamina B12.

Ako redovno održavate „dobro raspošćenje” i mnogo pijete, vitamin B12 je značajan vitaminski dodatak za vas.

Združen sa folnom kiselinom, B12 može biti veoma delotvorno sredstvo za okrepljivanje.

Iznenadujuće je da oni koji uzimaju mnogo proteina (belančevina) takođe mogu imati potrebe za dodatnim količinama ovog vitamina, koji deluju sinergično sa svim ostalim B vitaminima, kao i sa vitaminima A, E i C.

Za žene vitamin B12 može biti od pomoći – kao deo B-kompleksa – tokom i neposredno pre menstruacije

(iz knjige Erla Mindela „Vitaminska biblija”)

preporučljivo, jer bez dobre paše pčele obično samo počnu izgradnju saća i ne dovrše ga.

Jake zajednice po potrebi treba iskoristiti za uzgoj kvalitetnih matica.

Trogodišnje i dvogodišnje matice treba zamijeniti kvalitetnim, mladim maticama. Matice treba dodavati prije podne kada ima više starih pčela izvan košnice. Pčele najbolje primaju oplodenu maticu u vrijeme dobre paše. Najbolje vrijeme za dodavanje nove matice jest nekoliko sati nakon oduzimanja stare.

Ovaj je mjesec najpogodniji za umnožavanje pčelinjih zajednica. Umnožavanje treba uvijek po mogućstvu vršiti umjetnim rojenjem zbog velikih prednosti koji ovaj način ima u odnosu na prirodno rojenje. Najbolje je ako se nove zajednice formiraju s mladim maticama od dvije ili tri zajednice.

Ako u košnici dođe do izgradnje matičnjaka, nagon za rojenjem spriječit će se oduzimanjem ramova s leglom, matičnjacima i pripadajućim pčelama. Ovisno od jačine zajednice, treba oduzeti dva do četiri okvira i od njih formirati nukleus ili pak novu pčelinju zajednicu. Na mjesto oduzetih okvira, stavljaju se prazni okviri.

Rojevi, nukleusi i osnovne zajednice treba da su pod stalnom kontrolom sve dok ne postanu uobičajene proizvodne zajednice. To znači da im redovno treba osigurati potreban prostor za razvoj i pojačavati ih prihranjivanjem kad su vanjski uvjeti za njihov razvoj nepovoljni.

Ante Zomborčević

Kalkulacija kaže

Najniža proizvođačka cena pšenice ovogodišnjeg roda je 0,55 din/kg.

Nezavisni sindikat zamljoradnika Srbije se zalaže da najniža zaštitna cena pšenice ovogodišnjeg roda ne može biti niža od 0,55 din/kg. To je stav ovoga sindikata, zauzet na sastanku predstavnika svih mesnih klubova održanim u Beogradu 28. maja 1995. god.

Ukoliko troškovi proizvodnje iznose 1940 dinara po hektaru, a prinos je procenjen na 3.500 kg / ha, za područje Republike Srbije. To je predviđeni prosečni prinos, na bazi procene date od strane Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu Zavoda za pašenicu. Cene mašinski usluga su dobivene od Zadružnog saveza Vojvodine, a cene repromaterijala su tržišne u 1994/95 god.

Predsednik Opštinskog kluba NSZS za Suboticu

Mr Ivan Rudinski

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU”

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

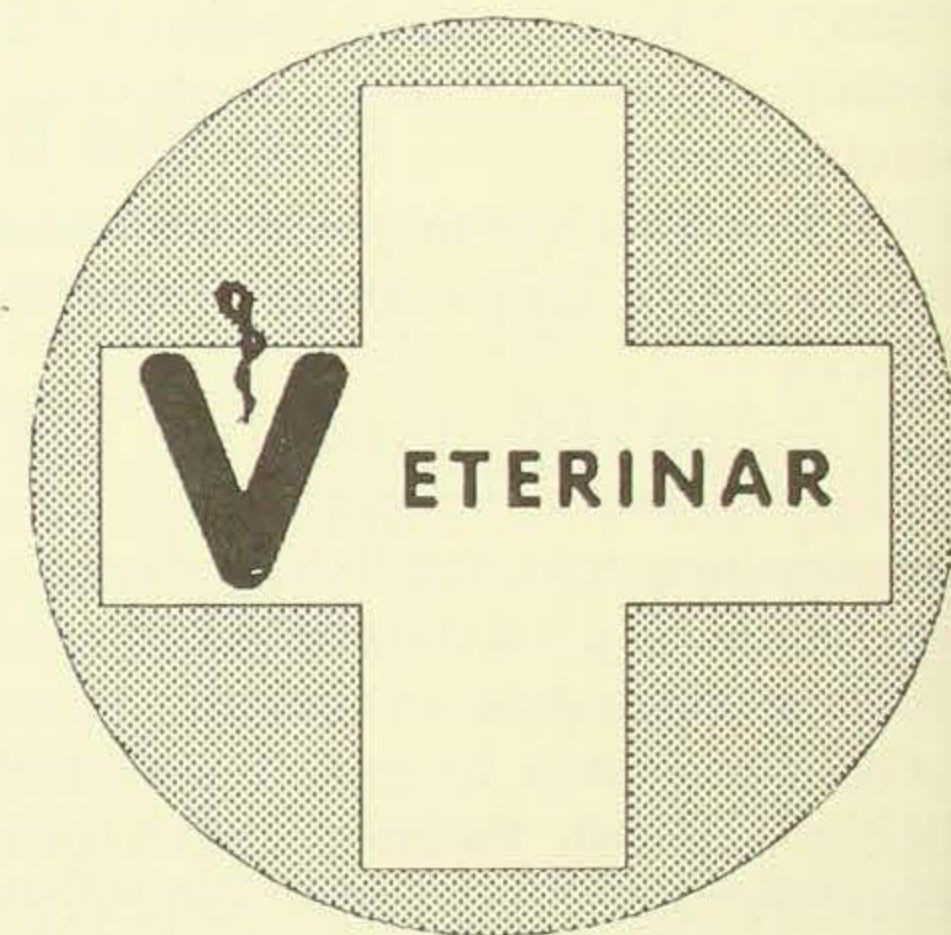
Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponešto,

a za zemljoradnike najviše.

Nudimo Vam kvalitetnu semensku robu, sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu – koncentrate i premikse od „Veterinarskog zavoda” Subotica, mineralna đubriva, alatke, kućnu hemiju i još mnogo štošta drugog.

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a

(kod Senćanske crkve)

telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom od 7 do 19

časova

– nedeljom od 8 do 11 časova

Aforizmi

- Većini ljudi treba se nametnuti sa prividnom skromnošću i izrazitom agresivnošću.
- Prejaka volja – stvara nevolju.
- Iskra mladosti zasjenjuje rasplamsali požar starosti.
- Mladost je fikcija ako joj nedostaje akcija.
- Oprez Civilizacijo! najezda papagaja u ekspanziji.

Željko Skenderović

Održan godišnji sabor KUD-a „Vladimir Nazor” u Somboru Pripreme za jubilej

Dana 28. svibnja održan je u Somboru godišnji sabor svih članova sekcija koje djeluju u okviru KUD-a „Vladimir Nazor”. Na saboru je tajnik Društva Šima Raić podnio izvješće o jednogodišnjem radu. Također su podnijeta izvješća o blagajničkom i financijskom poslovanju, kao i izvješće Nadzornog odbora.

U izvješću o jednogodišnjem radu Društva najviše primjedbi posvećeno je analizi rada folklorne, plesne, pjevačke i glazbene sekcije, tj. problematike vezane za stalni sastav tamburaškog ansambla koji prati održavanje proba folklorne sekcije. Rečeno je također da su dotacije Društvu od strane društvene zajednice više nego simbolične, prije svega od strane Kulturno-prosvjetne zajednice Sombor, te da bi trebalo preispitati zaključen ugovor o zakupu poslovnog prostora, koji je iznajmljen po vrlo nepovoljnim uvjetima pred nekoliko godina u eri hiperinflacije, a iz kojih se ne mogu pokriti ni režijski troškovi rada Društva.

Na kraju sabora donijet je zaključak da se cijela iduća 1996. godina oilježi u poludijamntskom znaku obljetnice: 60 godina od osnutka Društva, koja je davne 1936. djelovala pod nazivom „Mirosljub”, da bi netom nakon II. svjetskog rata Društvo uzelo sadašnji naziv velikog hrvatskog pjesnika.

Opća primjedba odnosi se na nedostatak sluha da se godišnjem saboru odazovu predstavnici KUD „Bunjevačko kolo” iz Subotice, HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta, KUD „Bratstvo-jedinstvo” iz Lemeša (Svetozar Miletić), KUD „Ivo Lola Ribar” iz Sonte i „Bajske katoličke bunjevačke čitovnice” iz Baje, koji njeguju narodne običaje bačkih Hrvata.

Grgo Bačlija

Čemu se Bajmok smeje? Potemkinovo selo á la Stipanović

Neki me posao odveo pre nekoliko dana u Bajmok. I kako to biva: čovek ne skoči odmah naglavačke usred problema, već pročaska malo sa ljudima. Ispriča neku dosetku, našali se malo, pa kada se raspoloženje dovoljno raskravi, prelazi na ozbiljne teme.

E, u tom uvodu me pita jedan moj ptijatelj: znam li, čemu se Bajmok (još uvek) smeje? Naravno, nisam znao, pošto sam u poslednje vreme navikao na to da iz Bajmoka slušam ozbiljne, čak tužne vesti. Stoga sam nestrpljivo požurivao sabesednika da bih što brže saznao o čemu se radi. Jest da sam se na kraju slatko smejao, ali sam ubrzo shvatio da ta priča uopšte nije smešna.

Evo, o čemu se radi:

Poznata je činjenica da je predsednik republičke Vlade g. Marjanović pre našao za shodno da poseti Bajmok, nego centar opštine – Suboticu. No, to je njegov problem, problem rasuđivanja šta drži važnijim, a šta manje važnim. A naravno, stvar je i g. Stipanovića, sekretara SPS u Subotici, u čijem je aranžmanu Bajmoku ukazana velika čast.

E sada, otići u jedno selo, makar je i veliko, kao dosta gradova u Srbiji, a ne razgovarati o selu i o poljoprivredi, i prećutati najteže probleme koji tište seljake – a problemi su zaista ogromni – može ispasti dosta nezgodno. Uz to ne bi bilo u redu ako predsednik ne bi posetio bar jednog dobrostojećeg seljaka, koji je, uprkos teškoj situaciji, ipak veliki proizvođač, pa prema tome i primer i za predsednika i za sapatnike u struci kako treba raditi. Mora se priznati: težak, skoro nerešiv, je problem govoriti pred predsednikom, a ne kazati sve do u detalje, uz to pronaći i seljaka koji je veliki proizvođač, a da ne kaže da mu je veliki trud ravan nuli. Sav svoj novac ni za prošlogodišnju proizvodnju nije dobio, ali su mu raz-

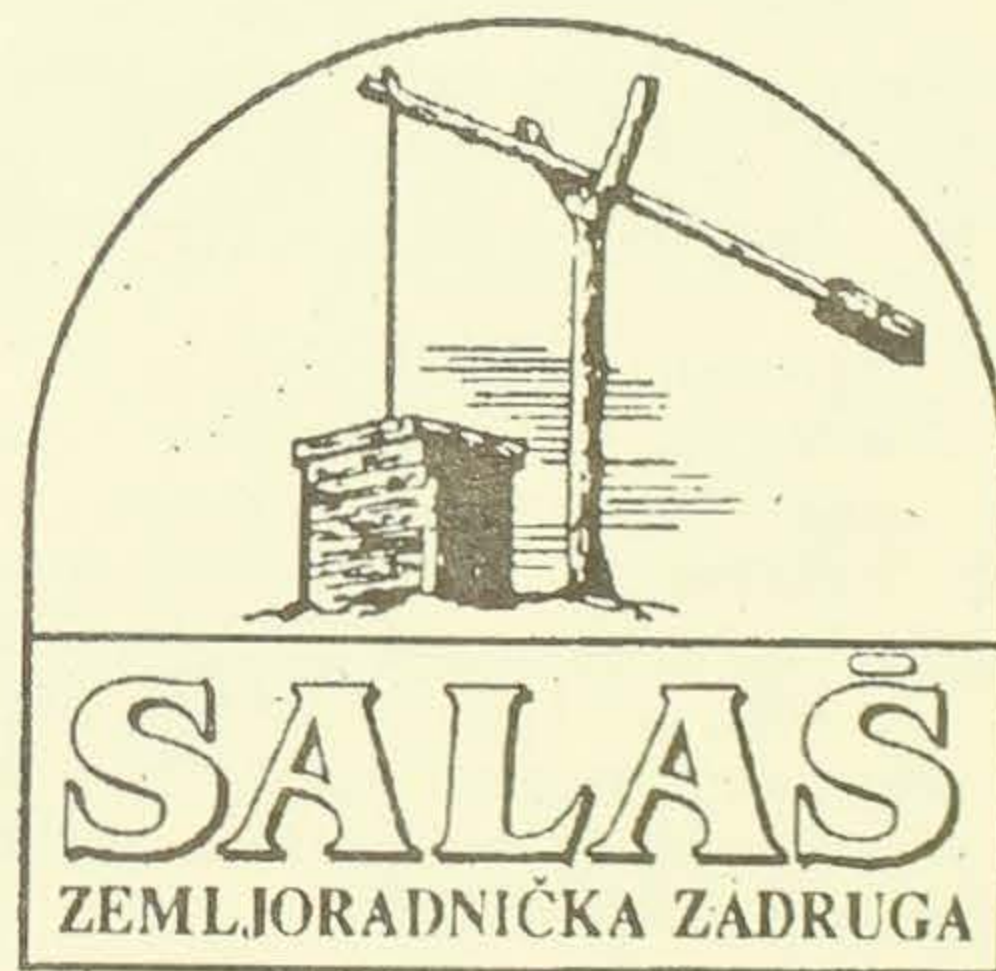
rezali višestruki porez uz pretnju prinudne naplate; ni jednu cenu tekuće proizvodnje ne zna, ali mu je već jasno da za sve, od semena do hemikalija, od goriva do mašina, mora dati pet-deset čak i petnaest puta više svojih proizvoda nego u vremenima koja se mogu smatrati normalnim.

No, nije g. Stipanović velik organizator da bi se uplašio takvih sitnica. Razgovor sa predsednikom je organizovao za strogo izabrano društvo, a običnom narodu je dato saopštenje. Sada jednako mogu biti u pravu i oni koji kažu da je pred predsednikom voden otvoren i iskren razgovor, ali i oni koji tvrde da je sve zakamuflirano i da su problemi samo usput spominjani. U suštinu se niko nije udubio. Nađen je i seljak, koga će predsednik posetiti. Član je partije, čiji je opštinski rukovodilac g. Stipanović, nađena je i stoka – istini za volju u komšiluku – koja je dovođena u štalu seljačkog reprezenta da bi predsednik svojim očima video da ono jeste da su problemi veliki, ali vešt i radan seljak ipak zna biti proizvođač...

Pada mi na pamet da se u skupštini Subotice vodi nezgodna rasprava o tome šta je predsedniku rečeno, a šta nije; laže li s tim u vezi neko, ili ne.

Zaista, ko to tamo (u Bajmoku i ne samo u Bajmoku) laže?

Imre Kelemen

Vrsta

štampe (III.)

Prenošenje slika maraka na štampanu ploču može se vršiti na razne načine. Ranije su slike na

ploče gravirane rukom, a danas, međutim, kemijskim putem. Kod knjigotiska štampanje se vrši sa štamarske ploče na kojoj se nalazi crtež marke na gornjoj površini i izvrnut kao u zrcalu. Kod ove vrste štampe nanijeta boja se potiskuje prema ivicama crteža, i kada gledamo odštampanu marku prema svjetlosnom izvoru rubovi crteža su tamniji jer se na njima zadrži više boje.

Reljefna štampa se veoma lako raspoznaje, a sastoji se iz dva dijela – bojenja (u visokoj ili ravnoj štampi) i utiskivanju kada slika nastaje pritiskanjem između jednog udubljenog i jednog izdubljenog štamarskog valjka.

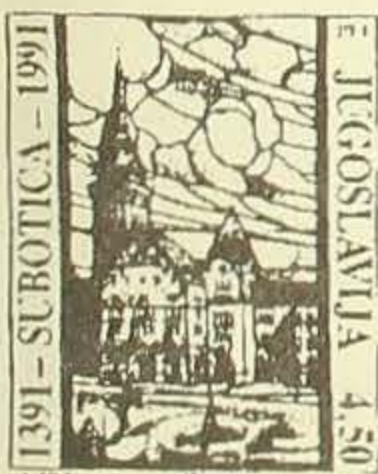
Kod bakrotiska i čelikoreza papir se pripije uz neravnu gornju površinu da bi izvuкао boju. Tom prilikom na papir prelaze i ove neravnine. Kod ove vrste štampe na marki se prepoznaje reljef na prednjoj strani – kao izdignut a na zadnjoj malo udubljen. Da bi se u ovo uvjerilo može se uzeti parče staniola od čokolade i lako noktom protrljati. Na staniolu će ostati otisak crteža. Pored ovoga, ovaj crtež je čistiji, jasniji – pa se i najfiniji i najmanji urez jasno poznaje.

Bakrorez za duboku štampu (ne treba ga zamijeniti s bakrotiskom) nema ova svojstva. Crtež nema tu visinu, odnosno, dubinu,

već je urezivanje minimalno, da se skoro i ne primjećuje. Iz ovog razloga se bakrorez i smatra dubokom štampom. Marka štampana bakrorezom (ili heliogravura) ne daje sliku crteža plastičnim već sasvim drugi tipičan znak raspoznavanja, koji se može primjetiti samo kroz povećavajuće staklo (lupa). Ovdje se primjećuje jedna ukrštena mreža preko cijele slike, što omogućava finu gradaciju tonova (raster). Ova mreža na jedan centimetar ima sto crti što na kvadratnom centimetru daje 10.000 kvadratića. Pod slabijom lupom ovo se primjećuje samo u svjetlijim ili otvorenim srednjim tonovima, a ukoliko tonovi postaju tamniji linije su sve neodređenije, dok se na dubokim tonovima pojavljuju posve zatvorene površine.

(nastavlja se)

Ljudevit Vujković Lamić

Iz starog tiska

Neki naši političari neće da se uvrde pa ma šta da se pričalo ili pisalo o njima. Zašto?

Odgovor:

U jednom kartasškom društvu pored jednog igrača sidio je jedan strašno dosadan kibic. Igrač ga pokušao da ga otira po nekoliko puta, ali kibic neće nikako da ode. Najzad već i igraču prikipi, pa sav ljutit reče kibicu:

– Tornjaj se ovud, jer ću ti tako šta reći da ćeš se strašno uvriditi!

Na to će kibic:

– Slušaj, moja žena drži noćni lokal, kćerka mi je evidentirana kod policije, mog oca su prije tri godine obisili, a ja sam se nedavno vratio iz Mitrovice, gdi sam proveo 10 godina, pa šta bi ti mogao meni tako štogod reći da se uvridim!?

Bunjevačko žackalo, 1940.

Fudbalska sramota

U svojoj pedesetogodišnjoj tradiciji FK „Spartak” je imao mnogo lepih, ali i teških trenutaka. Igrao je „Spartak” kvalifikacije za ulazak u I ligu '45/46. protiv „Sloge” (današnje „Vojvodine”) iz Novog Sada i pobjedom ušao u I ligu. Igrao je 1958. godine za opstanak u I ligi protiv „Rijeke” i izgubio i ispao iz I lige.

Igrao je kvalifikacije za I ligu 1972. godine protiv „Budućnosti” iz Titograda (Podgorica) i pobjedom ušao u I ligu. Igrao je „Spartak” dugo godina u II ligi, čak jedne godine i u Vojvodanskoj ligi. Sve je to sastavni deo fudbalske igre. Ali da igra „baraž” za opstanak u tzv. I B ligi sa „Mladosti” iz Bačkog Jarka – e to je već SRAMOTA!

Ovim ne želim da umanjim vrednost igrača, napore uprave i celog sela Bačkog Jarka – jer njima sve čestitke – samo se ne mogu pomiriti sa činjenicom da je „Spartak” tako nisko pao. Ne može daroviti trener Kustudić (popularni „Kule”) ni čarobnim štapićem od ovih igrača stvoriti tim za I ligu. Istini za volju, bar njih deset su podsaveznog kvaliteta.

Sramota je da je zakazao ceo grad, sponzori, „opštinski oci” i ostali koji bi trebali voditi brigu o najpopularnijem klubu u gradu. Publika zna šta je fudbal, zato se na utakmici skupi 300-400 gledalaca, od kojih bar polovina ima besplatne ulaznice, dok ostali ljubitelji fudbala nemaju volje ni živaca da gledaju ovakav „Spartak”.

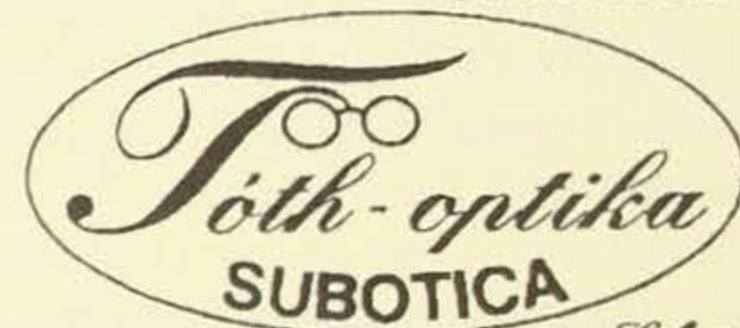
Godinama se sa omladinom ne radi, dovode se kojekakvi fudbaleri sumnjivog fudbalskog znanja, igraju nekoliko meseci – pa dolaze isti, ili gori. Mislim da je tužno i nedostojno da ovi sadašnji igrači (sa par izuzetaka) nose dres „Spartaka” koji su nekada nosili Ognjanov, Takač, Jakovetić, Janjić, Kopilović, Rudinski, Maravić, Budimčević, Šujica, Glončak i još mnogo poznatih igrača od kojih su poslednji bili Kuntić, Pejović, Jevtić i Puhalak.

I što je najčudnije: nigde subotički sportski novinari ovo stanje ne kritikuju. Ne znam, možda čuvaju „moral” i „samopouzdanje” igrača za „utakmicu decenije” protiv „Mladosti”?

Ma kakav moral i samopouzdanje – da su toga imali, naravno i uz malo fudbalskog znanja – ne bi dospeli tu gde su sada!

Na kraju, bez obzira na ishod utakmice sa „Mladosti” (ubeden sam ipak da će „Spartak” pobediti) to je blamaža i sramota za ceo grad, za sve navijače, a posebno za bivše igrače koji su časno i dostojanstveno branili boje „Spartaka”.

Andelko Nikolić

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 28

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme cignog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Filozofija bureta

Između parčeta neba i komadića kruha pun pogled, prazan stomak i stanovita neizvjesnost i optimistički pesimizam.

Diogen je među nama

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 1
telefon: (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”) telefon (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Bunjevačka narodna pripovetka Svakako će se zvat Bariša

Tako je to, ljudi moji: čeljad kad ostari, onda samo vidi da zapravo nema pravde božije na ovom svitu. Eto, di koji čovik se napati i namuči pa opet umre gladan, žedan, go i bos, a dikojem prođe život ko da su svaki dan sva-tovi. Bio jedan tako – kažu – i kad su ga namistili u mrtvački kovčeg on i onda ko da se smije. Čitav život on provodio onako hendele-bendele, a da je šta uradio svašta mu dobro stálo. Bačo mu u tal ostavio samo gršu, žedan je uvik, a dovika bio siroma: Al da je kako – njemu nikad nije rdavo. Nikad njegov živa duša nije čula da se on potužio na čega.

Jedared se on dobro nasiso šiljerca, navuko se ko rido bare, sokakom napravio graju i kravalj, pa ga utirali u varošku kuću, na kapetaniju. Sad će njegov bistoš uzet priko klina.

– Kako se zoveš?

A ovaj ko da je iz samog raja nebeskog poslat na zemlju da svituje narod:

– Gospodaru, ako sam se malčak i nalio, al zato nisam popio pamet pa da samog sebe zovem.

– Dobro, kaži onda kako te zovu.

– Da su me samo zvali, ja ni lud ne bi došo ovamo. Utirali su me. Gospodar se zablenu, ne zna čovik šta će – srdit se, el smijat. Na kraju veli:

– E, moj čovče, činimisker ti si baš ko onaj bačo kojeg su kuma i babica povele na krštenje sina, a on se putom oljoljo. Popo ga pita: kako ćemo krstiti dite? A bačo: krstite kako očete, a mi ćemo ga i tako zvati Bariša.

Bistoš nije dobro ni dovršio, a onaj poklapa ko kecemom na deseticu:

– A di ja ne bi bio ko on, kad je to bio bačo moj jedini. Al kad vi gospodaru čak i to znate kako me je nosio na krštenje, pa zašto onda žvavoljite toliko?

**Kazivao: Joka Antunović, Radanovac
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov**